

Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Nortura SA avd Slakteri Hå

gitt i medhold av "Lov om vern mot forurensninger og om avfall" av 13. mars 1981 nr 6, § 11, jf § 16 og § 29. Tillatelsen bygger på opplysninger gitt i søknad datert 31. januar 2013 om revidert tillatelse og e-post frå COWI AS 28. mai 2014, uttalelser mottatt ved kunngjøring og ved behandling av søknaden. Søknaden ble kunngjort for Nortura SA avd Slakteri Hå, bedriftsnummer 973 151 002.

Tillatelsen gjelder forurensninger fra fjørfeslaktslakt og videreforedling av fjørfe samt pakking av egg. Tillatelsen omfatter også bruk av energi. Vilkårene er gitt på side 2 til og med side 16. Hå kommune kan skjerpe vilkårene for utslipp til kommunalt nett med hjemmel i Forskrift om begrensning av forurensning, § 15A-4 om påslipp til offentlig avløpsnett.

Bedriften må på forhånd avklare skriftlig med Fylkesmannen i Rogaland endringer den ønsker å foreta i forhold til opplysninger gitt i søknaden eller under saksbehandlingen, og som kan ha miljømessig betydning.

Bedriftsdata

Bedrift	Nortura SA avd Slakteri Hå
Beliggenhet/gateadresse	Næringsvegen 25, 4365 Nærbø
Postadresse	Postboks 360 Økern, 0513 Oslo
Kommune og fylke	Hå kommune, Rogaland fylke
Org. nummer (bedrift)	973 151 002
Gårds- og bruksnummer	Gnr. 18, bnr. 16, parsell 3 og 4
NACE-kode og bransje ¹	10.110 - Bearbeiding og konservering av kjøtt
Kategori for virksomheten ²	6.4 a) og b) Slakterier. Behandling og bearbeiding av kjøtt

Fylkesmannens referanser

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer	Saksnummer	Risikoklasse ³
2015.0773.T	1119.0017.01	2013/1256	3

Tillatelse gitt: 23.11.2015	Endringsnummer:	Sist endret:
Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrifter.		
Marit Sundsvik Bendixen ass. fylkesmiljøvernssjef	Kristian Falnes Solberg senioringeniør	

¹ Norsk standard for næringsgruppering (SN2007), Statistisk sentralbyrå, januar 2008.

² Jf Forurensningsforskriftens kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven, vedlegg 1.

³ Jf Forurensningsforskriftens kapittel 39 om gebyr til statskassen for Statens forurensningstilsyns arbeid med tillatelser og kontroll etter forurensningsloven.

1. Produksjonsforhold/utslippsforhold

1.1 Generelt

Tillatelsen er gitt til Nortura SA avd Slakteri Hå (heretter kalt Nortura). Tillatelsen inneholder en rekke krav og plikter. Det er Nortura, ved den juridisk ansvarlige leder og eierrepresentant, som er økonomisk og juridisk ansvarlig for at krav og intensjoner i tillatelsen blir etterlevd. Pkt. 1.2 og 1.3 danner rammen for virksomheten det gis tillatelse til.

1.2. Produksjonsforhold

Tillatelsen gjelder økt slaktemengde fra nivået i 2013 på ca. 22 000 tonn til 30 000 tonn og økt foredlingsmengde fra ca. 2 700 til 6 500 tonn. Mengden egg som ble pakket i 2013, var ca. 13 500 tonn og Nortura planlegger å pakke 15 000 tonn. Rammene i tillatelsen som oppheves er 10 500 tonn slakt, 5 500 tonn foredling og 9 500 tonn eggpakking. Det er ca. 108 ansatte som utgjør 100 årsverk.

Det har vært produksjon i 16 timer pr. døgn i ca. 250 døgn årlig. Oversikt over vannforbruket viser at det benyttes vann til produksjonen og til vasking, i ca. 18 timer. Medio 2014 startet produksjonen ca. 1,5 time tidligere, noe som innebærer at utslipp fra produksjon og vasking nå skjer over en 20-timers periode.

Nortura har økt energiforbruket jevnt, og det vil fortsatt øke i takt med forventet produksjonsøkning. I 2013 ble det benyttet nær 11,4 GWh energi. Det brukes mye elektrisk kraft, men ca. 47 % av energiforbruket kom fra naturgass og blir produsert i 2 fyringsenheter med installert effekt 0,72 og 1,4 MW.

1.3. Utslippsforhold

Prosessavløpet, sammen med sanitært avløpsvann, skal være koplet til offentlig avløpsanlegg. Avløpsvannet blir rensert i Grødalrenseanlegg som eies av IVAR. Vilårene i tillatelsen er basert på et utslipp av prosessavløp opp mot 825 m³/døgn (maksimalt 60 m³/time). Ved siden av ordinære utslippsvilkår for denne type bedrifter, jf. tillatelsens pkt. 2.3., vil kapasiteten til rensenanlegget på Grødalrenseanlegg begrense utslippene.

Rammene for utslipp av organisk stoff er ca. 20 000 personekvivalenter (p.e.). Dette er basert på et midlere innhold av organisk stoff (BOF₅) på 1500 mg/l. På grunn av fordelingen av avløpsvannet gjennom døgnet, kan avløpet belaste Grødalrenseanlegg med over 30 000 p.e. over en 10-12 timer periode. Det forutsettes at 20 % av det organiske stoffet renses vekk i IVAR IKS sitt rensenanlegg på Grødalrenseanlegg i Hå kommune. Årlig blir det benyttet ca. 25 tonn kjemikalier til rengjøring og desinfeksjon. Utslippsrammen kan endres etter en bedre karakterisering av avløpsvannet. Dette gjelder både avløpsvolum og forurensinger.

Kjølevann, ca. 1 m³/time, slippes ut sammen med prosessavløpet.

Forbrenningsavgasser fra gassfyringsanlegget slippes ut via pipe som munner ut 9 meter over bakken og 1 meter over tak. Dette anlegget er omfattet av forurensningsforskriftens kapittel 27 om forbrenning av rene brensler.

2. Generelle vilkår

2.1. Utslippsbegrensninger

De sider ved virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsens pkt. 3 - 17. Utslipp og aktiviteter som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike forhold ble fremlagt i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte stoffer oppført i vedlegg 1. Utslipp av slike komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 – 17, eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning.

2.2. Plikt til å overholde grenseverdier

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor de fastsatte midlingstider. Variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte midlingstidene skal ikke avvike fra hva som følger av normal drift i en slik grad at det kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra bedriften, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter bedriften å redusere utslipp, herunder støy, samt ressurs- og energibruk, så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også utslipp av komponenter det ikke gjennom vilkår i pkt 3 flg. uttrykkelig er satt grenser for.

Dette innebærer bl.a. å sørge for:

- å benytte de beste tilgjengelige teknikker, BAT (Best Available Techniques), jfr. gjeldende BREF⁴ (<http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>.)
- optimal drift av prosessutstyr, renseinstallasjoner
- tilstrekkelig hyppig gjennomgang av internkontroll og vedlikeholdsrutiner

For produksjonsprosesser der utslippene er proporsjonale med produksjonsmengde, skal eventuell reduksjon av produksjonsnivået i forhold til det som er lagt til grunn i forbindelse med saksbehandlingen, medføre en tilsvarende reduksjon i utslippene.

2.4 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp, skal bedriften sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. System/rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert. (Jf. Internkontrollforskriften § 5 punkt 7⁵).

2.5 Tiltak ved økt forurensningsfare

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller det av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter bedriften å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

⁴ BREF: Reference Document on Best Available Techniques, jfr. RÅDSDIREKTIV 96/61/EF (IPPC-direktivet).

⁵ Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter – forskrift av 06.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften)

Bedriften skal så snart som mulig informere Fylkesmannen i Rogaland om unormale forhold som har eller kan få forurensningsmessig betydning, jfr. elles pkt 9.4 om akutt forurensning.

2.6. System for internkontroll

Bedriften plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til internkontrollforskriften. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at bedriften overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Bedriften plikter å holde internkontrollen oppdatert.

I internkontrollsystemet er bedriften forpliktet til å ha oversikt over alle aktiviteter som kan føre til forurensning, og skal kunne gjøre rede for risikoforholdene. Systemet skal identifisere de personer og funksjoner som er ansvarlige for miljøledelse, energiledelse og for drift av rensaneanlegg, avløpssystem, akutt forurensning, beredskapsforhold samt loggføring/ rapportering. Det er bedriften sitt ansvar at personer og innleide bedrifter har den nødvendige kompetanse og følger bedriftens internkontroll.

2.7. System for miljøledelse

Bedriften plikter å ha et system for miljøledelse i samsvar med IPPC-direktivet. Det aksepteres at systemet utformes etter NS-EN ISO 14001:2015 eller bedriften kan bli EMAS(Eco-Management and Audit Scheme)-godkjent.

Ved bruk av underleverandører/operatørfirmaer som utfører arbeid på bedriften og som omfattes av tillatelsen eller som kan ha betydning for miljøet, skal bedriftens miljøledelsessystem være styrende.

Systemet for miljøledelse skal integreres i internkontrollsystemet. Innføring av miljøledelse regnes som BAT, jf. pkt. 13.2.4.

3. Utslipp til vann

3.1. Utslippsbegrensninger

3.1.1 Følgende utslippsbegrensninger gjelder inntil videre, jfr. pkt 3.1.4, 13.2.3 og 13.2.4.:

Utslippskomponent	Utslippskilde	Utslippsgrenser				Gjelder fra:
		Langtids-grense. Midlingstid: År	Korttids-grense I ⁶ . Midlingstid: Stikkprøve	Korttids-grense II Midlingstid: Time	Korttids-grense III Midlingstid: Døgn	
Avløpsvann	Prosess ^B	32 m ³ /t		60 m ³ /t	35 m ³ /t	Dags dato
Avløpsvann	Prosess ^D		45 m ³ /t	35 m ³ /t		Dags dato
Fett	Prosess ^D		200 mg/l	200 mg/l		Dags dato
Temperatur	Prosess ^C		30 °C	25 °C		1/10 2016
pH	Prosess ^B			6,0 ≤ pH ≤ 9,0		Dags dato
Org. stoff (BOF ₅ ^A)	Prosess ^B	288 tonn		1750 mg/l	1500 mg/l	Dags dato
Kjølevann	Prosess ^B			1 m ³		Dags dato
Suspendert stoff	Prosess ^B				450 mg/l	1/10 2016

^A BOF₅: Målt oksygenforbruk i mg ved nedbryting av biologisk materiale pr liter prøve, målt over 5 døgn. BOF₅ ≈ BOF₇/1.175.

^B Målt i utløpsarrangementet før kommunalt nett. ^C Målt i fettutskiller og eventuelt ut fra fjøs. ^D Målt ut av fettutskiller. ^E Gjelder temperaturøkning

⁶ Jfr. pkt 3.1.2 som setter korttidsgrensen for avløpsmengde til side dersom aktuelt.

3.1.2 Utjevning av avløpsmengder

Avløpsvolumene skal tilpasses kapasiteten til bedriftens interne renseanlegg, det offentlige avløpsnettets transportkapasitet og kapasiteten til eksterne renseanlegg. Om nødvendig må det etableres tilstrekkelig store utjevningstvolumer.

Dersom effekten av nedstrøms rensing synker eller forstyrres p.g.a. for store hydraulisk svingninger i de samlede avløpsmengdene som skal behandles, kan det i perioder bli nødvendig å styre større hydrauliske påslipp fra bedrifter, herunder Nortura sitt påslipp, slik at renseseffekten i størst mulig grad opprettholdes. Kommunen kan, uavhengig av denne tillatelsen, sette tilsvarende krav, jfr. pkt. 3.1.5.

3.1.3 Ulovlige påslipp

Det er ikke tillatt å slippe ut råstoff, ødelagt råstoff, produkter eller brukte og ubrukte innsatsstoffer som f. eks. marinader og lignende til avløpsanlegget.

3.1.4 Foreløpige utslippskrav

Utslippskonsentrasjoner i pkt 3.1.1 gjelder inntil videre. Utslippskonsentrasjoner, med tidsfrist som er satt i pkt 3.1.1, er i forhold til opprinnelig søknad og påslippsavtale, i forhold til oppdaterte opplysninger og i forhold til at det ønskes fastsatt grenser etter ytterligere undersøkelser. De begrensninger som er fastsatt i vilkår 2.2 og 2.3 styrer aktiviteter generelt. Utslippskonsentrasjonene kan bli fastsatt permanent eller endret i forhold til en bedre karakterisering av avløpsvannet, jfr. tillatelsens pkt. 13.2.3 og 13.2.4.

3.1.5 Skjerping av utslippsgrenser

Kommunen kan skjerpe krav til utslipp i samsvar med gjeldene regelverk⁷.

3.2. Utslippsreducerende tiltak, renseanlegg m.m.

3.2.1 Ekstern rensing

Utslippene fra bedriften er koplet til kommunalt nett og blir overført til renseanlegget for kommunalt avløpsvann på Grødaland.

3.2.2 Intern rensing/forbehandling

3.2.2.1 Fettavskiller. Før påslipp til kommunalt nett, skal alt prosessavløp passere en fettavskiller eller et renseanlegg med tilsvarende renseseffekt for fett, jf. også pkt. 13.1 og 13.2.1.

Dersom fettavskilleren skal utformes med lufting for å unngå anaerobe forhold, må ikke slik lufting skape turbulente forhold som hindrer fettutskilling. Om nødvendig må fettavskilleren forsynes med skrapeverk for fjerning av sedimenter.

Fettavskilleren må utstyres med omløp som sikrer effektivt tilsyn/vedlikehold og som kan benyttes dersom fettavskilleren er tilført akutte utslipp som ikke skal ledes videre til nedstrøms renseanlegg.

Bygging, dimensjonering og drift av fettutskilleren skal ha utgangspunkt i norsk standard. Den hydrauliske belastningen på fettutskilleren skal sikre at utslippsnivået for fett i pkt. 3.1.1. holdes. Utskilleren skal tømmes så ofte som nødvendig og tømmefrekvensen må dokumenteres.

⁷ Jf. forurensningsforskriften 15A. Påslipp

Fylkesmannen er ikke orientert om utformingen av fettutskilleren eller eventuelt fabrikkat bortsett fra målene som ga grunnlaget for COWI sine kapasitetsberegninger. Det må derfor sendes inn kopi av eventuell rørleggermelding, tegninger eller annen dokumentasjon fra ansvarlig rørlegger/entreprenør. Opplysningene skal sendes Fylkesmannen innen 1. januar 2016

3.2.2.2 Temperatur. Temperaturen til avløpsvannet skal være så lavt at interne renseprosesser og måleutstyr fungerer optimalt og slik at nedstrøms renseanlegg ikke får driftsproblem. Temperaturmåling i fettutskilleren, jfr. tillatelsens pkt 3.1, skal skje slik at målingene blir representative. Innen 1. januar 2016 må det etableres ny temperaturlogger eller så må eksisterende logger flyttes slik at målingene skjer i innløpssone til eller i fettutskilleren.

3.2.2.3 pH. Ved pH-regulering må eventuelle pH-regulerende kjemikalier blandes tilstrekkelig inn før avløpsvannet slippes ut på kommunalt nett. pH-regulering innebærer kontinuerlig logging av pH og styring av nødvendig reguleringsutstyr. Effekten av regulering må dokumenteres. Dersom samlet effekt av pH i utslipp fra bedriftene på Kviamarka har negativ effekt på nedstrøms rensing, vil pH-grensene i tillatelsen måtte justeres.

3.2.2.4 Desinfeksjonsmidler/vaskemidler. Ved utslipp av desinfeksjonsmidler og vaskemidler til avløpsnett skal forholdet $PEC/PNEC^8 < 1$. Dette skal vurderes i forhold til renseprosessen nedstrøms. Dokumentasjon om nødvendig krav til uttynning, må foreligge før bruk. Om nødvendig må det skje avgifting før utslipp.

All bruk av desinfeksjonsmidler og vaskemidler må avklares med eier av nedstrøms renseanlegg og skal skje slik at driften av renseanlegget ikke forstyrres. Dersom effekten av nedstrøms rensing synker eller forstyrres p.g.a. for stort innhold av desinfeksjonsmidler og vaskemidler i de samlede avløpsmengdene som skal behandles, kan det i perioder bli nødvendig å styre slike påslipp fra bedrifter, herunder Nortura sitt påslipp, slik at renseeffekten i størst mulig grad opprettholdes. Kommunen kan, uavhengig av denne tillatelsen, sette tilsvarende krav, jfr. pkt. 3.1.5.

Nortura er ansvarlig for all bruk av desinfeksjonsmidler og vaskemidler ved bedriften, også dersom drifts- og vedlikeholdsarbeid blir utført av innleide firma. Dette innebærer at Norturas internkontroll på dette området skal omfatte aktiviteten til slike firma og at innleide firma skal tilpasse sin virksomhet og internkontroll til Nortura sitt internkontrollsystem.

3.2.2.5 Sil. Ut fra BAT-vurderinger er siling vanlig forbehandling. Nortura benytter i dag en sil med 1 millimeter lysåpning. Analyser viser at avløpsvannet inneholder en del suspendert stoff. En bedre karakterisering av avløpsvannet kan avklare behovet for overgang til en finere silduk. Sil kan erstattes av flotasjonsanlegg dersom renseeffekten er tilsvarende. Avløpsvannet fra mottaksområdet/fjøset må analyseres for suspendert og organisk stoff for å vurdere om dette også må siles, jf. pkt 3.2.2.8. Silgods, og lager for dette, skal ikke skape luktulempere.

3.2.2.6 Utjevningsbasseng. Eventuelle basseng må utformes slik at både avløpsmengder og utslippkonsentrasjoner utjevnes i størst mulig grad, og væsknivået må kunne styres. Utjevningsbasseng skal ikke benyttes for å fortynne forurensninger som kan renses mer effektivt på annet vis. Utjevningsbasseng må utstyres med nødstenging og med omløp som sikrer effektivt tilsyn/vedlikehold, og som kan benyttes dersom bassenget er tilført akutte utslipp som ikke skal ledes til nedstrøms renseanlegg. Det må om nødvendig utstyres med skrapeverk for fjer-

⁸ PEC: Predicted Environmental Concentration, PNEC: Predicted No Effect Concentration.

ning av sedimenter eller bassenget må utformes for å unngå sedimentering. Det må være rutiner for rengjøring slik at det ikke oppstår unødige luktulemper.

3.2.2.7 Partikler og organisk stoff, rister m.m. Utenom det som er presisert i øvrige punkt, skal det eksistere driftsmessige rutiner og utføres tiltak for å redusere utslipp av partikler og organisk stoff. Dette gjelder også tilpassing av produksjonsrutiner til utslippsgrensene og kapasiteten til nedstrøms renseanlegg. Tiltakene skal så langt som det er teknisk og økonomisk mulig, samsvare med tiltak anbefalt i referansedokument (BREF) knyttet til best tilgjengelig teknologi (BAT) for bransjen. Dette innebærer at utslippene om mulig skal reduseres i forhold til grensene i pkt. 3.1.1. Organisk avfall og beholdere for dette, skal ikke skape luktulemper.

3.2.2.8 Septiktank. Avløp fra fjøsområdet passerer en "septiktank" som jevnlig tømmes. Renseeffekten må dokumenteres sammen med dokumentasjon av tømmingen, jf. pkt. 13.2.1.

3.2.2.9 Dokumentasjon. Det skal til enhver tid foreligge et oppdatert ledningskartverk som gir oversikt over ledninger som er i bruk, jfr. pkt. 2.4 og 2.6 og 13.2.5. Kartverket skal være en del av internkontrollsystemet. Driften av rensinnretninger og overvåking av parametere, skal være en integrert del av driften og inngå i internkontrollsystemet. Det skal foreligge driftsinstruks og utpekes en driftsansvarlige for ledningskart, renseanlegg og interne tiltak. Driften skal dokumenteres/logges slik at driftsansvarlige til enhver tid er oppdatert og slik at dokumentasjon kan hentes fram i ettertid.

3.2.3 Vannforbruk

Det skal eksistere driftsmessige, interne rutiner og utføres tiltak for å optimalisere bruken av vann slik at mengden vann som går til avløp eller belaster renseanlegg, blir mest mulig redusert og tilpasset kapasiteten til nedstrøms renseanlegg. Tiltakene skal, så langt teknisk og økonomisk mulig, samsvare med BAT for bransjen. Dette innebærer at mengden avløpsvann skal reduseres mest mulig i forhold til grensen i pkt. 3.1.1.. Jf. for øvrig pkt. 13.2.4.

3.2.4 Oljeholdig avløpsvann

Dersom virksomheten ønsker å slippe ut oljeholdig avløpsvann fra verksteder eller lignende, må dette søkes spesielt om, jf. forurensningsforskriftens kapittel 15, § 15 – 3 og forurensningslovens § 7, 1. ledd.

3.3. Utslippssted for prosessavløp

Prosessavløpet vil bli sluppet ut i sjøen ved Grødaland, Nordsjøen. Utslippet skjer 450 m. fra land på ca. 18 meters dyp via utslippsledning fra IVAR sitt renseanlegg på Grødaland i Hå.

3.4. Kjølevann

Kjølevann til vakuumpumpe gjenbrukes delvis. Det er ikke oppdatert opplysninger om annen utnytting av kjølevann. Ved nødvendig vedlikehold og rengjøring av interne kjølevannssystemet, skal vaskevann og liknende ledes til avløpssystemet. Ved bruk av begroingshindrende middel og andre kjemikalier i interne kjølevannssystem, må avløpsvannet behandles som særlig giftig avløpsvann, jfr. pkt. 3.2.2.4. Inntil videre kan kjølevann ledes til kommunalt nett.

3.5. Sanitæravløpsvann

Sanitæravløpsvann skal holdes skilt fra prosessavløpsvann slik at prosessavløpet blir rensert separat før påslipp til kommunalt nett. Bedriften plikter å følge de krav anleggseier stiller for utslipp av sanitæravløpsvann. Denne tillatelsen griper derfor ikke inn i retten den ansvarlige for offentlig avløpsnett har til å stille ytterligere krav ved tilknytning til kommunalt nett.

3.6. Overflatevann

Overflatevann skal ikke ledes til kommunalt avløpsnett og renseanlegg med mindre på-koplingsavtalen med eieren av det offentlige avløpsnettet krever eller gir tillatelse til noe annet. Overflatevann kan ledes til kommunal overvannsledning via fordrøyningsbasseng.

3.6.1 Lokal overvannshåndtering.

Overvann skal i størst mulig grad håndteres lokalt på bedriftens områder ved infiltrasjon i grunnen og ved fordrøyning.

3.6.2 Bruk av utearealer

Avrenning av overflatevann fra bedriftens utearealer skal håndteres slik at det ikke medfører skade eller ulempe for miljøet. Det skal ikke skje spyling av utstyr eller kjøretøy på areal som drenerer til vassdrag eventuelt via overvannsledning. Det skal heller ikke skje lagring av utstyr, tanker og lignende som ikke er tilstrekkelig rengjort eller sikret mot lekkasjer, på areal som drenerer til overvannsnettet. Om nødvendig må slike operasjoner og slik lagring gjøres innendørs og avløp ledes til renseanlegg.

3.6.3 Lasting og omlasting.

Dersom det blir utført operasjoner som f. eks. lasting, omlasting eller lignende der det kan oppstå fare for lekkasjer, er det nødvendig at overvannsledningene kan stenges og lekkasjer samles opp. Dette må være tema i bedriftens miljørisikoanalyse.

3.6.4 Tilsyn og dokumentasjon

Overvannssystemet skal være lett tilgjengelig for inspeksjon og prøvetaking. Bedriften plikter å føre tilsyn med overvannskummer, egne ledningsnett og uteareal, og å ta i bruk tilsyns-rutiner i internkontrollsystem for å hindre og for å rette opp feil. Bedriften plikter å ha oppdatert oversikt over ledningsnett, overvannsmengder og fordrøyningseffekter som en del av internkontrollsystemet, jfr. pkt. 13.2.

4. Utslipp til luft

4.1. Utslippsvilkår

4.1.1 Utslipp av brenngasser til friluft.

I tillegg til el-kraft og fjernvarme, benytter bedriften gass som energikilde. Utslippene til friluft fra forbrenningsanlegg/fyringsenheter for rene brenslere som f. eks gass, blir regulert av forurensingsforskriftens kapittel 27. Krav til utslipp går fram av § 27-4.

Kravene i forskriften gjelder også ved utslipp av øvrige brenngasser dersom deler av brenngassen, f. eks. CO₂, skilles ut for å leveres til annen lovlig bruk. Øvrige utslipp fra eventuelle andre prosesser må omsøkes spesielt.

4.1.2 Utslipp av brenngasser øvrige steder.

Utslipp av forbrenningsgasser (eksos) til andre steder enn friluft og utenom pipen, reguleres av forurensingsloven og gjennom denne tillatelsen. Nortura har ikke søkt om å levere brenngasser til annen lovlig bruk.

Når spesielle forhold krever det, kan forurensingsmyndighetene kreve at også anlegg som forurensingsforskriftens kapittel 27 gjelder for, skal ha egen tillatelse etter forurensingslovens § 11.

4.1.3 Lukt

Driften skal ikke føre til at bedriften sitt samlede bidrag til luktbelastning i området overskrider en fastsatt luktgrenseverdi. Luktkonsentrasjonen på bakkenivå ved den mest belastede bolig, skole, barnehage, sykehus mv. skal ikke overskride $1,0 \text{ OU}_E/\text{m}^3$ (europeisk luktenhet pr. m^3 luft). Grenseverdien er angitt som maksimal, månedlig 99 % timefraktil.

4.2. Krav til utslippspunkt

Ventilasjonsluft slippes ut 2 meter over tak og 12 meter over bakkenivå. Ved nye målinger og bestemmelse av utslippspunkt skal OU_E måles og beregnes i hht NS-EN 13725. Spredningsberegninger skal utføres etter modelleringsverktøyet OML.

Utslipp til friluft av brenngasser fra gassfyringsenhetene vil skje gjennom pipe over tak. Det er ikke oppgitt utslippspunkter/-høyder i søknaden og søknaden var ikke vedlagt spredningsberegninger som dokumenterer nødvendig pipehøyde. Etter krav i forrige tillatelse skulle en spredningsberegning sendes Fylkesmannen innen 1. november 2005. I bedriftens rapport 27. oktober manglet denne. Pipehøydeberegning skal sendes Fylkesmannen innen 1. oktober 2016.

Klager på lukt/røyk kan føre til krav om luktmåling og ny vurdering av nødvendig pipehøyde/utslippsarrangement.

Selv om utslipp fra forbrenningsanlegg/fyringsenheter blir regulert av forurensningsforskriftens kapittel 27 og denne tillatelsen, kan utslippskonsentrasjonene i tillegg bli vurdert av kommunen i forhold til forurensningsforskriftens kapittel 7 og relevante normer og retningslinjer for luftkvalitet.

5. Grunnforurensning og forurensede sedimenter

Virksomheten skal være innrettet slik at det ikke finner sted utslipp til grunnen som kan medføre nevneverdige skader eller ulemper for miljøet.

Bedriften plikter å holde løpende oversikt over eventuell eksisterende forurenset grunn på bedriftsområdet, herunder faren for spredning, samt vurdere behovet for undersøkelser og tiltak. Er det grunn til å anta at undersøkelser eller andre tiltak vil være nødvendig, skal forurensningsmyndigheten varsles om dette.

Graving, mudring eller andre tiltak som kan påvirke forurenset grunn, trenger tillatelse etter forurensningsloven, evt. godkjenning fra kommunen⁹ eller Fylkesmannen i Rogaland.

6. Testing og substitusjon av kjemikalier

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, både som råstoff i prosess og som hjelpekjemikalier, for eksempel desinfeksjonsmidler, begroingshindrende midler, vaskemidler, hydraulikkvæsker, brannbekjempningsmidler m.m.

6.1 Testing

Kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal være testet med hensyn til nedbrytbarhet, toksisitet og bioakkumulerbarhet. Bare laboratorier som

⁹ Jf Forurensningsforskriftens kapittel 2 om opprydning i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider.

er godkjent i henhold til Good Laboratory Practice (GLP) og/eller akkreditert i henhold til NS-EN/IEC 17025:1999, kan benyttes til uttesting.

6.2. Substitusjon

Bedriften plikter å etablere et system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Så vel skadelige effekter knyttet til produksjon, bruk og endelig disponering av produktet, skal vurderes. Der bedre alternativer finnes, plikter bedriften å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.¹⁰

Nortura er ansvarlig for all kjemikaliebruk ved bedriften, også dersom drifts- og vedlikeholdsarbeid blir utført av innleide firma. Dette innebærer at Norturas internkontroll på dette området skal omfatte aktiviteten til slike firma og at innleide firma baserer sin virksomhet på Nortura sitt internkontrollsystem.

6.3 REACH

REACH-forskriften setter krav til at stoffer alene, i stoffblandinger og eller i produkter, ikke framstilles eller bringes i omsetning med mindre de er registrert og vurdert i henhold til de relevante bestemmelsene i forskriften¹¹.

7. Støy

Bedriftens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager skal ikke overskride følgende grenser, målt eller beregnet som frittfeltsverdi ved mest støyutsatte fasade:

Hverdager (07 – 19)	Lørdager	Søn- og hel- ligdager	Kveld (kl. 19-23), hverdager	Natt (kl. 23-07), alle døgn	Natt (kl. 23-07), alle døgn
55 L _{den}	50 L _{den}	45 L _{den}	50 L _{evening}	45 L _{night}	60 L _{AFmax}

L_{den} er A-veiet ekvivalent støynivå for dag/kveld/natt med 10 dB/5 dB tillegg på natt/kveld. L_{evening} er A-veiet ekvivalent støynivå for kveldsperioden 19-23. L_{night} er A-veiet ekvivalent støynivå for nattperioden 23-07. L_{AFmax} er A-veiet maksimalnivå for de 5-10 mest støyende hendelsene innenfor perioden, målt/beregnet med tidskonstant "Fast" på 125 ms.

Alle støygrenser skal overholdes innenfor alle driftsdøgn. Støygrensene gjelder all støy fra bedriftens ordinære virksomhet, inkludert intern transport på bedriftsområdet og losing/lasting av råvarer og produkter. Støy fra bygg- og anleggsvirksomhet og fra ordinær persontransport av virksomhetens ansatte er likevel ikke omfattet av grensene.

Dersom kjøretøy med kjøleaggregat og vifteanlegg skal være plassert på Nortura sin eiendom, må disse områdene om nødvendig støyskjermes. Det skal i størst mulig grad legges til rette for elektrisk drift av kjøretøys kjøleaggregat og vifteanlegg framfor drift vha. bensin- eller dieselmotorer.

¹⁰ Jf Produktkontrollloven av 11.06.1979 nr. 79 § 3a

¹¹ Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH) av 30. mai 2008.

8. Energi

8.1. Energistyringssystem

Bedriften skal ha et system for kontinuerlig vurdering av tiltak som kan iverksettes for å oppnå en mest mulig energieffektiv produksjon i anleggene. Energistyringssystemet skal være i samsvar med norsk standard for energiledelse, og BAT eller bedre skal i størst mulig grad legges til grunn for energistyringen. Energistyringssystemet skal inngå i bedriftens internkontroll, jf pkt. 2.5.

Styringssystemet skal legge til rette for best mulig styring av energibruken ved Nortura og eventuelle samarbeidspartnere som det inngås avtale om energisamarbeid med. Målet med energistyringen skal være optimalisert og redusert energibruk, og reduserte utslipp. Det er usikkert om systemet er i samsvar med Norsk Standard. En beskrivelse av hvordan systemet er tilpasset Norsk Standard (NS-EN ISO 50001:2011) må sendes Fylkesmannen innen 1. september 2016.

8.2. Energilogging og energiregnskap

Energibruken skal overvåkes og logges i sann tid.

Basert på bl.a. logging av energiproduksjon, energistrømmer og energibruk, skal bedriften lage og oppdatere et energiregnskap som identifiserer alle energistrømmer med størrelser.

8.3. Utnytting av overskuddsenergi

Bedriften skal i størst mulig grad utnytte overskuddsenergi fra eksisterende og nye anlegg internt.

Bedriften skal også gjennom tiltak på eget bedriftsområde legge til rette for at overskuddsenergi, bl.a. fra ventilasjonsluft, avløpsvann og kjølevann, skal kunne utnyttes eksternt med mindre det kan godtgjøres at dette ikke er teknisk eller økonomisk mulig.

9. Avfall

9.1 Generelle krav

Bedriften plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper, å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet søkes begrenset mest mulig.

Bedriften plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldende regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder avfallsforskriften¹². Rutinene for avfallshåndtering, bl.a. deklarerings og årlig innlevering av farlig avfall, skal være en del av bedriftens internkontroll.

Avfall som oppstår i bedriften, skal søkes gjenbrukt i bedriftens produksjon eller i andres produksjon, eller – for brennbart avfall – søkes utnyttet til energiproduksjon internt/eksternt. Slik utnyttelse må imidlertid skje i overensstemmelse med gjeldende regler fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, samt krav fastsatt i denne tillatelsen.

¹² Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall av 01.06.2004, nr. 930.

10. Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning og uønskede hendelser.

10.1. Miljørisikoanalyse

Nortura har en beredkapsplan og det ble sendt inn en risikovurdering av HMS-forhold. Det er behov for å gjennomføre en oppdatering av risikovurderingen. Det må derfor lages en ny miljørisikoanalyse av virksomheten. Bedriften skal vurdere resultatene i forhold til akseptabel miljørisiko. Fare for å bryte grenser satt i denne tillatelsen eller situasjoner i strid med krav i tillatelsen, skal vurderes som uønskede hendelser. Eksempelvis må sikring av ensilasjetank revurderes, jf. pkt. 6 i IPPC-rapporten. Potensielle kilder til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges. Miljørisikoanalysen skal dokumenteres og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre kontinuerlig eller akutt forurensning med fare for helse- og/eller miljøskader inne på bedriftens område eller utenfor, jf. forurensningsloven § 6. Ved modifikasjoner og endrede produksjonsforhold skal miljørisikoanalysen oppdateres. Analysen skal også omfatte forurensningseffekter av uønskede hendelser som forårsaker driftsforstyrrelser, f. eks. strømbrudd, manglende energiutveksling med nabobedrifter, faren for menneskelige feil ved håndtering av større volum råstoff internt eller eksternt, feil/uhell ved kjemikaliedosering eller syrenøytralisering ved vask eller desinfisering, eller skader/kostnader ved forstyrrelser av interkommunal rensing.

Det må også vurderes risiko i forhold til parallell opptreden av uønskede hendelser, enten internt eller i forhold til hendelser som skjer utenfor bedriftens eiendom.

Bedriften skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av akutt forurensning og de helse- og miljømessige konsekvenser slik forurensning kan medføre.

En oppdatert miljørisikoanalyse må foreligge pr. 1. september 2016.

10.2. Forebyggende tiltak

På basis av miljørisikoanalysen skal bedriften forberede og eventuelt iverksette risikoreduserende tiltak som synes nødvendige. Både sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Ved utslipp av større volum, må det utredes å benytte fettutskiller og eventuelle utjevningsbasseng til oppsamling og lagring. Likeledes må det utredes rutiner for Norturas oppgaver ved oppsamling av forurensninger som havner i overvannsnettet. Bedriften skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene. Både analysen og tiltaksplan skal integreres i internkontrollsystemet.

10.3. Etablering av beredskap

Bedriften skal, på bakgrunn av miljørisikoanalysen og de iverksatte risikoreduserende tiltakene, om nødvendig, etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning. Beredskapen skal være tilpasset den miljørisikoen som virksomheten til enhver tid representerer. Slike endringer skal meldes Fylkesmannen. Beredskapen mot akutt forurensning skal øves minimum en gang pr. år.

10.4. Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift¹³. Bedriften skal også straks informere kommunen, interkommunalt utvalg mot akutt

¹³ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning (9. juli 1992).

forurensing (IUA) og Kystverket i Horten¹⁴. Bedriften skal også så snart som mulig underrette Fylkesmannen i Rogaland i slike tilfeller.

11. Utslippskontroll og rapportering til Fylkesmannen i Rogaland

11.1. Utslippskontroll og måling

Bedriften skal gjennomføre kontrollmålinger av utslipp til luft og vann. Målinger omfatter prøvetaking, analyse og/eller beregning. Måling av utslipp til luft gjennom pipe blir regulert av forurensingsforskriftens kap. 27 – 6 avhengig av installert effekt.

Målingene skal utføres slik at de blir representative for de faktiske utslippene fra produksjonen ved bedriften generelt og på årsbasis, og for perioder med størst aktivitet. De skal sikre og dokumentere at gjeldende krav i tillatelsen og relevante forskrifter blir etterlevd. Målingene av utslipp til vann skal inntil videre skje i henhold til parameterne i pkt. 3.1.1. Nortura har i dag et overvåkingsprogram som gir mange viktige resultater, men programmet skal også tilfredsstillende pkt. 11.1.1.

11.1.1 Det skal foretas utslippskontroll over minst 12 uker med følgende spesifiseringer:

- a) Innen 1. januar 2017 skal alle prøver tas vannføringsproporsjonalt som blandprøver.
- b) Generelt skal prøver tas som ukeblandprøver eller døgnblandprøver avhengig av hva som blir anvist av laboratoriet for den enkelte parameter.
- c) Minst 4 uker av prøvetakingsperioden skal være sammenhengende i en periode med høy produksjon. Øvrige uker kan være sammenhengende i en normalperiode eller fordelt over separate uker. Prøvene skal indikere nivået for BOF₅ i forhold til langtidsgrensen midlet over et år.
- d) I overvåkingsperioden med størst produksjonsaktivitet og størst vannutslipp, skal det velges to døgn der korttidsgrense II undersøkes i 4 timer pr. døgn (timeblandprøver).
- e) I samme overvåkingsperiode skal det skje måling over 2 x 4 døgn som dokumenterer at korttidsgrense III overholdes (døgnblandprøver).
- f) Ved overskridelser av korttidsgrense II for fett, skal det iverksettes undersøkelser av korttidsgrense I for fett både i perioder med størst produksjonsaktivitet og størst vannutslipp, og i normalperioder. Det må tas tilstrekkelig antall prøver.
- g) Prøver av fett skal alltid tas i utløpet av fettutskilleren.

11.1.2 Prøvetaking skal i størst mulig grad samordnes med kommunal eller interkommunal prøvetaking og prøvetaking ved andre bedrifter, slik at resultatene kan sammenlignes. I måleprogrammet skal det inngå utredning av både prøvetaking, analyse og/eller beregning, herunder:

- prøvetakings- og analysemetode
- valg av måleperioder
- eventuelle beregningsmodeller og utslippsfaktorer som skal benyttes.

11.1.3 Vannforbruk skal registreres slik at forbruket ved enkeltprosesser i størst mulig grad kan identifiseres. Timeverdier og døgnverdier skal kunne logges. Avløpsmengde skal logges slik at timeverdier og døgnverdier kan vises samme sanntidsverdier. Antall overskridelser med tilhørende volum skal logges. Logging skal være operativt innen 1. januar 2017

¹⁴ Telefon 33 03 48 00, 24-timers vakt

11.1.4 Temperatur i fettutskilleren samt pH-verdien i avløpet skal registreres og logges fortløpende slik at verdiene kan vises, jfr. pkt. 3.2.2.2, 3.2.2.3 og 13.2. Temperaturen i totalavløpet skal også logges slik som i dag. Antall overskridelser skal logges med tilhørende verdier og varigheter.

11.1.5. Innen 1. januar 2017 skal Nortura etablere et system for kontinuerlig prøvetaking slik at det daglig kan analyseres for organisk stoff, for eksempel TOC (totalt organisk karbon), KOF eller BOF. Disse analysene skal, med en akseptabel grad av presisjon, kunne uttrykke en verdi for BOF₅. Dersom det viser seg at det er liten variasjon i utslippene, kan graden av kontinuitet vurderes.

Bedriften er ansvarlig for at metoder og utføring er forsvarlig kvalitetssikret og for at programmet er en del av internkontrollsystemet. Tilrådingene gitt av Aquateam COWI AS må følges og det må eventuelt etableres ny prøvetakingsprosedyrer som kvalitetssikres av eksterne rådgivere med kompetanse på området. Ved inspeksjon/kontroll skal bedriften kunne vise hvordan måleprogrammet dokumenterer miljøpåvirkninger og eventuelt hvordan driften blir endret for å tilpasses miljøkravene.

11.2. Rapportering til Fylkesmannen

Bedriften skal rapportere innen 1. mars året etter utslippsåret via www.altinn.no. Rapportering skal skje i henhold til Klima- og forurensningsdirektoratets veileder til bedriftenes egenrapportering, se www.klif.no. Første ordinære rapportering skal skje innen 1. mars 2017.

Bedriften skal i forbindelse med rapportering av utslippsdata til Fylkesmannen i Rogaland angi og kommentere:

- usikkerhet i datamaterialet
- resultater fra ringtester
- resultater fra tredjeparts verifikasjon av egne målinger

12. Overvåking av resipient og rapportering til Fylkesmannen

Dersom forurensningsmyndighetene ønsker å vurdere effekten av utslippet på vann- og sedimentkvalitet ved utslippsstedet for det kommunale renseanlegget og i hovedresipienten, plikter bedriften å støtte økonomisk i forhold til størrelsen på prosessutslippet, jfr. forurensningslovens § 51.

På samme måte plikter bedriften å sørge for eller bekoste nødvendige undersøkelser av kvaliteten på overvannet og effekten på resipienter. Dersom flere bedrifter leder overvannet sitt til samme resipient, skal bedriften delta/betale i forhold til mengde overvann. Dette gjelder også virkningen av utslipp av kjølevann

Data som fremskaffes ved overvåking i vann, inklusiv sediment og biota, skal registreres i databasen Vannmiljø. Data leveres på Vannmiljø's importformat, som finnes på <http://vannmiljokoder.klif.no>. Her finnes også oversikt over hvilken informasjon som skal registreres i henhold til Vannmiljø's kodeverk.

13. Undersøkelser og utredninger

13.1 Analyser av utslippsnivå.

Senest 1. mars 2016, skal det settes i verk en undersøkelse av utslippsnivået for suspendert stoff. Analysene skal utføres slik at partiklers størrelsesfordeling blir tydeliggjort. Prøvene skal tas både i utløpet av fettutskiller og i avløpet fra mottaksområdet/fjøset.

Det skal tas samleprøver midlet over et døgn i minst en 7-dagers syklus, og samleprøver midlet over en time i 5 påfølgende timer pr. døgn i minst 2 døgn. Målingene skal skje i perioder med antatt størst utslipp og hydraulisk belastning. Ved stor ujevnhet i produksjonen og med store svingninger i måleresultater, må måleperioden utvides.

Det skal tas representative prøver av avløpsvannet fra mottaksområdet/fjøset som analyseres for fett for å vurdere om dette avløpsvannet også må fettutskilles.

Det skal skje logging av avløpsvolum i avløpet fra fettutskilleren med minutt oppløsning. Målingene skal skje over en periode på 6 uker i perioder med antatt størst utslipp og hydraulisk belastning.

Prøvetakingen kan utføres i kombinasjon med utslippskontrollen pålagt i pkt. 11.1.

IVAR IKS og Hå kommune skal varsles om prøvetakingen.

13.2 Utredninger

13.2.1 Prøvetakingen og analysene skal dokumentere hvilken effekt ulike silåpninger kan ha på avløpsvannet, dokumentere renseeffekten til septiktanken på avløpet fra mottaksområdet/fjøset og dokumentere eventuelt fettinnhold i dette avløpsvannet.

13.2.2 Målingene skal klarlegge avløpsvariasjonen inn i fettutskilleren og hvor stor andel avløpet til enhver tid utgjør på totalavløpet.

13.2.3 Undersøkelsene skal rapporteres til Fylkesmannen innen 2 måneder etter gjennomføringen og senest 1. august 2016. Undersøkelsene og rapporteringen skal gjennomføres av en uavhengig konsulent med kompetanse på avløpsmåling, prøvetaking og partikkelanalyse/filterdesign. Resultatene kan føre til endrede utslippsrammer, jfr. pkt. 3.1.1. Dette inkluderer også grensene for volum avløpsvann.

13.2.4 Innen 1. september 2016 skal Nortura sende Fylkesmannen en redegjørelse om hvordan bedriften revurderer IPPC-redegjørelsen sin i forhold til Fylkesmannes kommentarer i notatet datert 13. oktober 2014, jf. fristene i pkt. 8.1 og 10.1.

13.2.5 Innen 1. september 2016 skal Fylkesmannen tilsendes et kartverk, gjerne digitalt på shapefil eller i annet egnet filformat, som viser ledningskartverk til alt prosessavløp, sanitæravløp og overvannsavløp.

14. Utskifting av utstyr

Dersom det skal foretas utskifting av utstyr i virksomheten som gjør det teknisk mulig å motvirke forurensninger på en vesentlig bedre måte enn da tillatelsen ble gitt, skal Fylkesmannen på forhånd gis melding om dette.

All utskifting av utstyr skal baseres på at det skal benyttes best tilgjengelige teknikker med sikte på å motvirke forurensning.

15. Eierskifte/organisasjonsendringer

Ved vesentlige endringer i organisasjonen som kan få noe å si for tillatelsen, skal fylkesmannen ha melding fra styret i bedriften om de gjeldende eierforhold og eventuelt endrede personlige ansvarsforhold som betyr noe for denne tillatelsen, jfr. pkt. 1.1. og pkt. 2.6.

Hvis bedriften overdras til ny eier, skal melding sendes Fylkesmannen så snart som mulig og senest 1 måned etter eierskiftet.

16. Nedleggelse

Dersom virksomheten blir nedlagt, eller hele/deler av virksomhet stanser for en lengre periode, skal eieren eller brukeren gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensninger. Hvis anlegget eller virksomheten kan medføre forurensninger etter nedleggelsen eller driftsstansen, skal det i rimelig tid på forhånd gis melding til Fylkesmannen i Rogaland.

Fylkesmannen i Rogaland kan fastsette nærmere hvilke tiltak som er nødvendige for å motvirke forurensning. Fylkesmannen i Rogaland kan pålegge eieren eller brukeren å stille garanti for dekning av framtidige utgifter og mulig erstatningsansvar.

Ved nedleggelsen eller stans skal bedriften sørge for at råvarer, hjelpestoff, halvfabrikat eller ferdig vare, produksjonsutstyr og avfall tas hånd om på forsvarlig måte, herunder at farlig avfall håndteres i henhold til gjeldende forskrift.¹⁵ Det samme gjelder dersom eiendommen blir solgt.

Hvis bedriften flytter, vil ikke tillatelsen automatisk kunne overføres til det nye stedet. Blir eiendommen solgt i forbindelse med flytting, kan ikke tillatelsen overføres direkte til kjøper.

De tiltak som treffes i denne forbindelse, skal rapporteres til Fylkesmannen i Rogaland innen 3 måneder etter nedleggelse eller stans. Rapporten skal også inneholde dokumentasjon av disponeringen av kjemikalierester og ubrukte kjemikalier og navn på eventuell(e) kjøper(e).

Plan for å motvirke forurensning, eller fare for forurensning i situasjoner som nevnt ovenfor, og for å rapportere tiltak, skal inngå i internkontrollen til bedriften. Bedriften skal realisere planen ved fare for nedlegging, driftsstans eller konkurs.

Ved nedleggelse av en virksomhet skal den ansvarlige sørge for at driftsstedet settes i miljømessig tilfredsstillende stand igjen.

Dersom virksomheten ønskes startet på nytt, skal det gis melding til Fylkesmannen i Rogaland i god tid før start er planlagt.

¹⁵ Avfallsforskriftens kapittel 11 om farlig avfall

17. Tilsyn

Bedriften plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med anleggene til enhver tid.

TILLATELSENS VEDLEGG 1

Liste over prioriterte stoffer, jfr punkt 2.1.

Utslipp av disse komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg. eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning

Metaller og metallforbindelser:

	Forkortelser
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

Organiske forbindelser:

	Vanlige forkortelser
Bromerte flammehemmere:	
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcycloodekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2',6,6'-tetrabromo-4,4'isopropyliden difenol)	TBBPA
Klorholdige organiske forbindelser	
1,2-Dikloreten	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C ₁₀ -C ₁₃ (kloralkaner C ₁₀ -C ₁₃)	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C ₁₄ -C ₁₇ (kloralkaner C ₁₄ -C ₁₇)	MCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyl	PCB
Tensidene:	
Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC
Triklorbenzen	TCB
Tetrakloreten	PER
Trikloreten	TRI
Trikloran (2,4,4'-Trichloro-2'-hydroxydiphenyl ether)	
Nitromuskforbindelser:	
Muskxylen	
Alkylfenoler og alkylfenoletoksyler:	
Nonylfenol og nonylfenoletoksyler	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksyler	OF, OP, OFE, OPE
Dodecylfenol m. isomerer	
2,4,6tri-tert-butylfenol	
Polyfluorerte organiske forbindelser (PFCs)	
Perfluoroktansulfonat (PFOS) og forbindelser som inneholder PFOS	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Perfluoroktansyre (PFOA)	
Tinnorganiske forbindelser:	
Tributyltinn	TBT
Trifenylytinn	TFT, TPT
Polysykliske aromatiske hydrokarboner	
Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)	DEHP
Bisfenol A	BPA
Dekametylsyklopentasiloksan	D5

**FYLKESMANNEN
I ROGALAND**

Deres ref.:

Vår dato: 23.11.2015

Vår ref.: 2013/1256

Arkivnr.: 461.3

Nortura SA avd. Slakteri Hå
Postboks 360 Økern
0513 OSLO

Postadresse:
Postboks 59 Sentrum,
4001 Stavanger

Besøksadresse:
Lagårdsveien 44, Stavanger

T: 51 56 87 00

F: 51 52 03 00

E: fmropost@fylkesmannen.no

www.fylkesmannen.no/rogaland

Nortura SA avd. Slakteri Hå, oversendelse av ny tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven, oppheving av gammel tillatelse og vedtak om gebyr.

Fylkesmannen i Rogaland har ferdigbehandlet søknaden fra Nortura SA avd Slakteri Hå og har besluttet å gi virksomheten tillatelse etter forurensningsloven på visse vilkår. Tillatelsen med tilhørende vilkår og utredning av saken følger vedlagt. Det forutsettes ytterligere undersøkelser av avløpsvannet og tiltak for bedre rensingen. Utslippene fra bedriften har økt, men vilkårene vil innebære at utslipp reduseres over tid. Bedriften omfattes av IPPC-regelverket. Tillatelsen gitt 22. april 2004 oppheves. Fylkesmannen vedtar gebyr for behandling av søknaden.

Vi viser til søknad av 31. januar 2013 om revidert tillatelse og e-post fra COWI AS 28. mai 2014 om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven. Det vises også til tilleggsopplysninger, høringsuttalelser samt øvrig kommunikasjon.

Vedtak om tillatelse

Fylkesmannen i Rogaland vedtar at Nortura SA avd Slakteri Hå (heretter Nortura) får tillatelse på visse vilkår. Vedtaket om å gi tillatelse er gjort med hjemmel i forurensningsloven § 11, jf § 16. Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt dette brev. Ved avgjørelsen om å gi tillatelse og ved fastsettingen av vilkårene, har Fylkesmannen lagt vekt på de samfunnsmessige og næringsmessige fordeler som tiltaket vil medføre i forhold til de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket. Spesielt er belastningen fra bedriften vurdert opp mot kapasiteten til både hovedresipient og IVAR sitt renseanlegg på Grødalaland. Vedtaket er ytterligere begrunnet i vedlagte saksutredning.

RÅDSDIREKTIV 96/61/EF av 24. september 1996" (IPPC-direktivet) omhandler integrert forebygging og begrenning av forurensning, jfr. artikkel 1 og artikkel 2, pkt. 3, og er implementert i norsk lovgiving gjennom EØS-avtalen. IPPC-kravene skal kunne føre til reduserte utslipp. En annen viktig rammebetingelse er utslippsgrensen for IVAR IKS sitt renseanlegg på Grødalaland. Denne er på 150 000 personekvivalenter (p.e.), men i 2014 ble det belastet med over 300 000 p.e. Tilførselene til renseanlegget er noe lavere i 2015 etter at en av bedriftene på Kviemarka reduserte utslippene vesentlig, men det er likevel viktig å redusere tilførselene. Utslippet fra Nortura antas å ligge på

20 000 p.e. som gjennomsnitt. Tillatelsen gis derfor under forutsetning av at utslippsnivået mht. utslippskonsentrasjoner og avløpsmengde reduseres pga. bedre rensing, interne tiltak, optimalisert vannforbruk og bedre kontroll med avløpsstrømmene. Dette innebærer at utslippskravene fastsettes endelig når enkelte forhold er avklart. Ved fastsettingen av vilkårene har Fylkesmannen i Rogaland lagt vekt på hvilke tiltak og rutiner som er nødvendige for å unngå forurensingsskader, hva som er normale vilkår for bransjen, hva som samtidig er mulig å gjennomføre uten for store kostnader og hva som kan oppnås med BAT.

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i tillatelsens pkt. 3 flg. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er omfattet av tillatelsen i den grad opplysninger om slike utslipp ble fremlagt i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte stoffer oppført i tillatelsens vedlegg 1. For virksomheter hvor slike stoffer benyttes som innsatsstoffer eller dannes under produksjonen, er utslipp av stoffene bare omfattet av tillatelsen dersom dette fremgår uttrykkelig av vilkårene i tillatelsens pkt. 3 flg. eller utslippene er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning.

Det understrekes at all forurensning fra bedriften isolert sett er uønsket. Selv om utslipp holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter bedriften å redusere utslippene så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Det samme gjelder utslipp av komponenter det ikke uttrykkelig er satt grenser for gjennom særskilte vilkår.

Det kan foretas endringer i denne tillatelsen i medhold av forurensningsloven § 18. Endringer skal være basert på skriftlig saksbehandling og en forsvarlig utredning av saken. En eventuell endrings-søknad må derfor foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført. Det kan også bli iverksatt endringer i tillatelsen dersom pålagte utredninger og dokumentasjoner viser at det er nødvendig eller definerer tilrådelige grenser for utslipp, jf. også tillatelsens pkt. 3.1.4, 3.1.5 og 13.1.

At forurensningen er tillatt, utelukker ikke erstatningsansvar for skade, ulemper eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56.

I tillegg til de krav som følger av tillatelsen, plikter bedriften å overholde forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter som er hjemlet i disse lovene. Enkelte av forskriftene er nevnt i tillatelsen. For informasjon om øvrige regler som kan være aktuelle for bedriften, vises til veiviser til regelverk om helse, miljø og sikkerhet (HMS) på www.regelhjelp.no.

Brudd på utslippstillatelsen er straffbart etter forurensningsloven, §§ 78 og 79. Også brudd på krav som følger direkte av forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter fastsatt i medhold av disse lovene, er straffbart.

Frister

Tabellen nedenfor gir oversikt over frister for gjennomføring av tiltak som tillatelsen krever:

Tiltak	Frist	Henvisning til vilkår
Sende inn dokumentasjon om fettutskilleren	1/01 2016	3.2.2.1
Logge temperatur i fettutskilleren	1/01 2016	3.2.2.2
Sette i verk en undersøkelse av utslippsnivået for suspendert stoff og fett	1/03 2016	13.1
Rapportere undersøkelse av utslippsnivået	1/08 2016	13.2.3

Forts. neste side

Revurdere IPPC-redegjørelsen	1/09 2016	13.2.4
Utredning om energiledelse, energiregnskap og over-skuddsenergi	1/09 2016	8.1, 8.2, 8.3
Sende inn oppdatert miljørisikoanalyse	1/09 2016	10.1
Sende inn ledningskartverk	1/09 2016	13.2.5
Frist for å overholde alle fastsatte utslippsgrenser	1/10 2016	3.1.1
Gjennomføre og sende inn pipehøydeberegning	1/10 2016	4.2
Etablere vannføringsproporsjonal prøvetaking	1/01 2017	11.1.1-a
Etablere logging av vannforbruk og avløp	1/01 2017	11.1.3
Etablere et system for prøvetaking og analyse av org. stoff	1/01 2017	11.1.5
Årlig rapportering på Altinn innen 1. Mars, første gang	1/03 2017	11.2

Vedtak om tilbakekalling/oppheving av tillatelse

Vi viser til tidligere korrespondanse der vi har informert om at tillatelsen ville tilbakekalles når bedriften får ny tillatelse. Dette ble varslet i fylkesmannens brev datert 27. oktober 2014. COWI AS svarer på vegne av Nortura i en e-post 27. oktober 2014 at dette er en grei sak. Saken ble på nytt varslet pr. e-post 22. oktober 2015. Det er ikke mottatt kommentarer til varselet. Det vises for øvrig til saksutredningen.

Nortura sin forrige tillatelse ble gitt 22. april 2004 til Prior Norge BA, org. nr. 938 753 164. Dette firmaet ble slettet 21. desember 2006 da det ble fusjonert med Gilde Norsk Kjøtt BA i 2006. Navnet ble endret til Nortura BA som igjen ble endret til samvirkeforetaket Nortura SA i 2009. Anlegget i Kviamarka har vært knyttet til Nortura SA avd. Slakteri Hå sin virksomhet. Den nye tillatelsen gis til Nortura SA avd Slakteri Hå i Kviamarka som er ny ansvarlig enhet. Den nye tillatelsen erstatter tillatelsen gitt i 2004.

I forurensingsloven § 18, 3. ledd der det heter: ”Tillatelse kan i alle tilfeller tilbakekalles eller endes når det har gått 10 år etter at den ble gitt». Med hjemmel i forurensingslovens § 18, 3. ledd, tilbakekalles tillatelsen gitt til Prior Norge BA 22. april 2004.

Gebyrvedtak

Fylkesmannen i Rogalands behandling av søknader om tillatelser etter forurensingsloven er omfattet av en gebyrordning. I e-post 22. oktober 2015 varslet Fylkesmannen innkreving av behandlingsgebyr etter sats 2 for behandling av søknaden, jf. forurensningsforskriften kapittel 39, § 39-4. Gebyrbeløpet er kr. 84 700,-. Størrelsen på gebyret er i samsvar med ressursene som er benyttet ved utarbeidelse tillatelsen. Vi har ikke mottatt noen kommentarer til varselet.

Med hjemmel i forurensingsforskriftens kapittel 39, § 39-5, jf. sats 2, fastsetter Fylkesmannen behandlingsgebyr til staten på kr. på kr. 84 700,- for Fylkesmannen i Rogaland sin saksbehandling av søknaden. Faktura med innbetalingsblankett blir ettersendt fra Miljødirektoratet.

Klageadgang

Vedtakene om å gi tillatelse, om å oppheve tidligere tillatelse og om innkreving av gebyr, kan påklages til Miljødirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra underretning om vedtak er kommet fram eller fra vedkommende fikk eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket. En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som

ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Fylkesmannen i Rogaland.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Fylkesmannen i Rogaland eller Miljødirektoratet kan etter anmodning eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Avgjørelsen av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages.

Med visse begrensninger har partene rett til å se sakens dokumenter. Nærmere opplysninger om dette fås ved henvendelse til Fylkesmannen i Rogaland. Øvrige opplysninger om saksbehandlingsregler og andre regler av betydning for saken vil Fylkesmannen i Rogaland gi på forespørsel.

Kopi av dette brev med vedlegg er sendt berørte i saken i henhold til adresseliste. Tillatelsen vil bli kunngjort offentlig og lagt ut på www.fylkesmannen.no/Rogaland/Miljo-og-klima/Forureining/. Bedriften vil bli belastet kostnader ved kunngjøring i lokale media.

Med hilsen

Marit Sundsvik Bendixen
ass. fylkesmiljøvernssjef

Kristian F. Solberg
senioringeniør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Saksbehandler: Kristian F. Solberg
Saksbehandler telefon: 51 56 89 28
E-post: fmrokso@fylkesmannen.no

Kopi m/vedlegg til:

Norpri AS avd. Nærbø	Næringsveien 27	4365	NÆRBØ
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
IVAR IKS	Postboks 8134	4069	Stavanger
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130	4001	Stavanger
TINE SA TINE Meieriet Jæren	Postboks 263	4367	NÆRBØ
Norsk Protein A	Nordsjøvegen 2371	4365	NÆRBØ
Den Stolte Hane Jæren AS avd. Nærbø	Næringsveien 23	4365	NÆRBØ
Hå kommune	Postboks 24	4368	Varhaug

Vår ref.: 2013/1256

Dato: 23. november 2015

Saksutredning og begrunnelse ved vedtak om ny tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Nortura SA avd. Slakteri Hå.

Bakgrunn/saksbehandling

Næringsmiddelbransjen ble delegert til Fylkesmennene 5. mai 1993 og Nortura SA avd. Slakteri Hå sin tillatelse ble gitt 22. april 2004 til Prior Norge BA, org. nr. 938 753 164. Da tillatelsen ble gitt i 2004, ble tillatelsen som ble gitt til Rogaland Egglag 11. januar 2000 i Sandnes, kalt tilbake. Det er Prior Norge BA som har hatt tillatelse til å utføre slakte- og foredlingsprosessene i Kviamarka, men det var avdelingen i Hå sto for arbeidet. Selskapet Prior Norge BA ble slettet 21. desember 2006 da det ble fusjonert med Gilde Norsk Kjøtt BA i 2006. Navnet ble senere endret til Nortura BA som igjen ble endret til samvirkeforetaket Nortura SA i 2009. Formelt har dermed tillatelsen vært knyttet til Nortura SA siden 2009. Men det har hele tiden vært Nortura SA avd. Slakteri Hå som har stått for virksomheten, og det er denne avdelingen som har ivaretatt forpliktelsene i tillatelsen.

Det var Hønseslakt AS (eiet likt av Prior Norge BA og Jærkylling AS) som administrerte innkjøpet av fjørfe og formidling av produkter. I 2004 ble Hønseslakt AS fusjonert inn i Nærbø Kyllingslakt AS (som eies likt av Den Stolte Hane Jæren AS, tidligere Jærkylling, og Nortura SA) som overtok denne rollen.

Det er Nortura SA avd Slakteri Hå som har initiert ny tillatelse ved å melde fra om utvidet produksjon, behov for økte utslippsrammer og ved å søke om ny tillatelse. Fylkesmannen gjorde det tidlig klart at også en 3-dobling av rammer ville gjøre det nødvendig med en helt ny vurdering av saken og en ny tillatelse. Selv om tillatelsen har vært gitt til konsernet og moderselskapet, er det avdelingen i Kviamarka som har ivaretatt forpliktelsene. Dette er noe konsernet har vært innforstått med. En tillatelse kan bare være gitt til en ansvarlig enhet. Når det nå gis ny tillatelse til Nortura SA avd Slakteri Hå, er det også av denne grunn at tillatelsen som ble gitt til den gamle ansvarlige enheten Nortura SA, tilbakekalles. En formell hjemmel for et vedtak finnes i forurensningsloven § 18, 3. ledd der det heter: *”Tillatelse kan i alle tilfeller tilbakekalles eller endres når det har gått 10 år etter at den ble gitt.”* Fylkesmannen kan ikke se at det fører til store ulemper for Nortura SA dersom den gamle tillatelsen oppheves samtidig som Nortura SA avd Slakteri Hå (heretter kalt Nortura) får en ny tillatelse.

”RÅDSDIREKTIV 96/61/EF av 24. september 1996” (IPPC-direktivet) omhandler integrert forebygging og begrenning av forurensning, jfr. artikkel 1 og artikkel 2, pkt. 3, og er implementert i norsk lovgiving gjennom EØS-avtalen. Alle bedrifter som IPPC-direktivet omfatter, og som var i drift før 31.10.99, skulle drives i samsvar med direktivet sitt krav innen 31.10.07. Ved etablering av nye anlegg og virksomheter som IPPC-direktivet omfatter, og som trenger en tillatelse etter forurensningsloven, skal det, både ved design av virksomheten og ved utforming av tillatelse, i størst mulig

grad benyttes BAT for den enkelte bransje. Konklusjonene om hva som er BAT for den enkelte bransje, går fram av et referansedokument (BREF) som kan finnes her: <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>. For virksomhetene er viktig å være klar over at disse konklusjonene blir juridisk bindende når det europeiske industriutslippdirektivet (IED-direktivet: Industrial Emissions Directive (IED, 2010/75/EU) implementeres i norsk regelverk.

Nortura ga tidlig beskjed om behov for nye utslippsrammer, men av ulike årsaker ble saksbehandlingen utsatt. Søknaden som ble sendt på høring, ble oppdatert 31. januar 2013. På forespørsel ble den supplert med nye opplysninger i e-post fra COWI AS 28. mai 2014 og nye e-poster utover høsten 2014. Høringen skjedde 14. november 2014 og søknaden ble kunngjort i dagspressen og på Fylkesmannens nettsider. Det er mottatt uttalelser fra IVAR IKS 15. desember 2014 og fra Hå kommune 16. januar 2015. Nortura har fått anledning til å kommentere høringsuttalelsene samt et utkast til tillatelse. Kommentarer til utkastet har ført til justering av vilkår i tillatelsen.

Nortura omfattes av saksbehandlingsreglene i forurensingsforskriftens kapittel 36, jf. også forskriftens pkt. 6.4 i vedlegg 1. Tillatelser som gis etter forurensingsloven, skal være i samsvar med IPPC-direktivet. Direktivet har derfor vært av betydning for utformingen av tillatelsen og for saksbehandlingen. I tillegg til rensing, blir det fokusert på optimal energibruk og vannhusholdning. Det er laget en BREF for både energieffektivitet og som gjelder for slakteribransjen der et sammendrag av hva som er BAT er beskrevet i hhv. kap. 4 og 5.

Prior Norge BA sitt fjørfeslakteri var den første store næringsmiddelbedriften som etablerte seg i Kviamarka da den flyttet fra Hove. Etter hvert ble flere store næringsmiddelbedrifter etablert her, noe som har stor innvirkning på sammensetningen av avløpsvannet og evnen til å rense avløpsvannet i renseanlegget til IVAR på Grødalaland. Det har vært store overskridelser ved dette renseanlegget og tilførslene i 2014 var 340 000 personekvivalenter (p.e.), noe som er mer enn 100 % overskridelse i forhold til tillatelsens ramme og rensekapasiteten på 150 000 p.e. Største tilførsel kom 9. oktober 2014 da renseanlegget mottok avløpsvann tilsvarende nær 750 000 p.e. Selv om en av bedriftene på Kviamarka, Prima Slakt AS, har lagt ned slakteaktiviteten slik at bedriftens utslipp er vesentlig redusert, er det grunn til å presisere at tilførslene til renseanlegget er store.

Fylkesmannen er forurensningsmyndighet både for IVAR sitt renseanlegg og for bedriftene på Kviamarka. Nortura sin tillatelse vil bli den nyeste, men samtlige andre bedrifter har fått krav knyttet til rensing, optimal energibruk, vannhusholdning og kontroll med alle vannstrømmer. Samtlige bedrifter er omfattet av IPPC-direktivet og vil bli omfattet av IED-direktivet når det gjøres gjeldende for Norge. BAT gjelder for alle bedriftene og i utgangspunktet er det behov for å redusere utslipp fra alle bedriftene. Det er også mulig å se for seg et energisamarbeid eventuelt et vann- og avløps-samarbeid, alle bedriftene imellom.

Høringsuttalelser

IVAR IKS

IVAR sin uttalelse datert 15. desember 2014 forutsetter at avløpsvannet ikke inneholder stoffer som kan overbelaste eller skade verken den biologiske renseprosessen eller den kjemiske flotasjonen. Det pekes på flere parametere som tillatelsen må regulere.

IVAR mener at dersom alle bedriftene overholder sine utslippsrammer (til sammen 110 000 p.e.), kan renseanlegget ta imot et økt utslipp fra 10 000 p.e. i Norturas gamle tillatelse, til 20 000 p.e. som det nå søkes om. IVAR refererer til Fylkesmannens oppfatning og mener at det ikke bør settes endelige utslippsgrenser før det er klart hva som kan oppnås med bedre rensing i eksisterende an-

legg (fettavskiller, sil, slamavskiller). IVAR mener også at det bør også vurderes et nytt felles forbehandlingsanlegg for flere bedrifter.

IVAR peker på faren for at vaske- og desinfeksjonsmidler forstyrrer renseprosessen og for at fett i avløpsvannet til det biologiske renseanlegget gir et slam som sedimenterer dårlig. Rutiner for tømning av fettutskiller og mengde fett må dokumenteres. Det må settes krav til temperaturen til avløpsvannet mht. fettutskilling. Det må settes krav til både temperatur og pH slik at flotasjonsanlegget fungerer etter hensikten. Eventuelle partikler må fjernes med sil. Alle avløpsprøver må være mengdeproporsjonale, det må være avløpsmålere på hvert prøvepunkt og avløpsnettene må kartfestes.

Hå kommune

I uttalelsen 16. januar 2015 peker Hå kommune på at den i flere år har fulgt opp Nortura sitt avløp slik som for andre bedrifter. Kommunen mener at Nortura i denne tiden har gjort mye for å forbedre og å drifte renseopplegget i bedriften. Det pekes på at Nortura har både fettutskiller og silanlegg, og at fettutskilleren har god nok kapasitet. Innholdet av fett varierer og er noe høyt. Innholdet av organisk stoff stiger også.

Kommunen mener bedriftene må søke om store nok utslippsrammer slik at det tas høyde for produksjonsøkning i et 5-års perspektiv; for små rammer fører bare til avviksrapportering. Samtidig underdimensjoneres renseanleggene.

Kommunen mener også at det er nødvendig å vente på resultatene fra Aquateam sitt arbeid mht. kartlegging av prøvetakingsprosedyrer og feilkilder ved prøvetaking. Prøvetakingsprosedyrer må bli gjenstand for diskusjon sammen med vurdering av renseprinsipper og eventuell utvidelse av renseanlegg. Det må vurderes renseprinsipp hvis Nortura SA flytter all sin virksomhet i Rogaland til Kviamarka. Kravene i påslippsavtalen, revidert til dagen utslippsnivå, må legges til grunn for tillatelsen.

Søkers kommentarer

Høringsuttalelsene ble sendt til Nortura med kort frist for kommentar, men det er ikke mottatt noen merknader.

Andre forhold og lovverk

Nortura omfattes av mange lovverk. Ved siden av den foreliggende tillatelsen vil internkontrollforskriften være sentral, men mange av aktivitetene vil også omfattes av forurensingsforskriften og avfallsforskriften. Forholdet til vannforskriften og naturmangfoldloven blir kommentert der disse er aktuelle for virksomheten. I tillegg er det flere generelle bestemmelser som omfatter Nortura, bl.a. reguleringsbestemmelser som også omfatter støy.

Det har vært langvarige misforholdene mellom hva som måles og hvordan det måles i utslippene ved den enkelte bedrift sammenlignet med det som måles inn på renseanlegget på Grødaland. Derfor har Aquateam blitt engasjert for å vurdere hvordan prøvetakingen skjer ved den enkelte bedrift, hvordan avløpsvolum måles, hvordan prøver behandles og hvordan analyser skjer. Det konkluderes med at prøvetakingsutstyr og prosedyrer kan forbedres på flere punkt. Dette er også noe som danner grunnlaget for utformingen av tillatelsen.

Fylkesmannens vurderinger

1. *Virkninger på vannressurser*

Det er gjort en rekke resipientmessige vurderinger når Fylkesmannen har behandlet søknader fra IVAR IKS om drift av renseanlegget på Grødaland. Rammen for IVAR IKS sin tillatelse som er på 150 000 p.e., setter derfor grenser for Nortura sitt utslipp. Norturas tillatelse må derfor begrense Nortura sitt utslipp slik at rammen for renseanlegget ikke overskrides. Utslipet fra bedriften innebærer en organisk og hydraulisk belastning på Grødaland renseanlegg. Renseanlegget skal fjerne 20 % av det nedbrytbare organiske stoffet (BOF₅) og 50 % av det suspenderte stoffet. Utslipet er med på å belaste resipienten der utslippet fra renseanlegget skjer.

Sjøområdet utenfor Jærkysten er grunt og værhardt. Havbunnen skråner jevnt mot Norskerenna, som begynner på ca. 50 meters dyp, ca. 3 km fra land. Utslipet er lokalisert på ca. 18 meters dyp og 450 meter fra land. Bunnsubstratet ved utslippsstedet er i hovedsak sand og blokker/rullestein. Tidligere har utslippsledningen blitt ødelagt av bølger. Bølgeeksponeringen, vindpåvirkningen og det grunne utslippsdypet gjør at en ikke kan forvente verken langvarige lagdelinger/sjiktinger i vannmassene på dette dypet. Derfor vil det ikke være innlagingsmuligheter for avløpsvannet. Utslippsledningen er heller ikke utstyrt med diffusor. Utslipet vil derfor kunne merkes nær utslippspunktet ved at det skjer gjennomslag til overflaten. Det har skjedd gjennomslag flere ganger og en av årsakene kan være at tilkoblede bedrifter mangler utjevningsmuligheter for avløpsvannet sitt slik at det går i overløp rundt Grødaland renseanlegg ved store påslipp til avløpsnett. Alternativt mottar renseanlegget generelt for mye avløpsvann i forhold til rensekapasiteten og/eller innlagingskapasiteten ved utslippsstedet.

Strømforholdene i resipienten preges av den generelt nordgående kyststrømmen, men både strømretning og strømforhold vil være vindpåvirket og vil kunne ha lokale varianter. Sjøområdet er åpent uten skjærgård eller store øyer, og området er sterkt bølgeeksponert. Men til sammen gjør dette denne delen av Nordsjøen til en god resipient for avløpsvann og ved fortykning vil effektene av det økte utslippet være små.

Utslipet fra IVARs renseanlegg er vurdert i forhold til vannforskriften og naturmangfoldloven og dekker dermed også utslippet fra Nortura.

Vilkårene som settes til utslipp av avløpsvann fra Nortura, tar i stor grad hensyn til at rensingen i IVAR IKS sitt renseanlegg på Grødaland skal fungere etter hensikten og at det ikke overbelastes. Ikke minst er vilkårene knyttet til at bedriftens fettutskiller og silanlegg skal fungere optimalt og at det skal være kontroll med avløpsmengde, organisk stoff, pH og temperatur i avløpsvannet.

Overflatevann skal i størst mulig grad håndteres lokalt på bedriftens områder ved infiltrasjon i grunnen og ved fordrøyning, og skal forøvrig ledes til kommunal overvannsledning og til sedimentasjons- fordrøyningsbasseng som renner ut i Reimebekken og til sjøen. Slikt overvann vil kunne inneholde partikler og forurensinger fra de åpne arealene rundt bedriften. Samtidig vil søl og uhellsutslipp kunne føre til forurensingseffekter i Reimebekken. For å forhindre at dette skjer er det satt begrensninger på hva som kan utføres av arbeider eller lagres på arealer som drenerer til overvannet. Det er også satt krav om miljørisikoanalyse av forhold som kan påvirke overvannet. Tillatelsen gjelder et allerede eksisterende anlegg, men det er satt vilkår for overvannshåndtering som tar sikte på ikke å forringe vannkvaliteten i forhold til vannforskriftens bestemmelser. Vilråene tar også sikte på å unngå skade på naturmangfoldet i vassdraget.

2. Virkninger på luftkvalitet.

Utslipp til luft kommer bl.a. fra ventilasjon av produksjonshallene der det skjer slakt, stykking og foredling med påfølgende vaske- og produksjonsprosesser. Det er ikke forventet at dette vil gi vesentlige luktulempere. Eventuelle andre luktkilder kan være fra renseanlegg/avløpsanlegg, men heller ikke fra disse kildene forventes luktulempere. Det er satt krav til luktkonsentrasjoner i omgivelsene.

Det vil bli utslipp til luft fra forbrenning av gass ved produksjon av varmt vann. Disse utslippene reguleres i utgangspunktet av forurensingsforskriftens¹ kapittel 27 avhengig av installert effekt. I forhold til vannforskriften og naturmangfoldloven kan utslippene bidra til gjødseleffekter og forsuringseffekter regionalt, og til klimaeffekter. Forholdet til vannforskriften og naturmangfoldloven blir i utgangspunktet vurdert når forskriftene fastsettes, og vurderes derfor ikke her. Nortura har ikke sendt inn pipehøydeberegninger i tråd med forurensingsforskriften. Derfor settes det frist for gjennomføring av slike beregninger.

3. Energiforhold

Norturas energibruk blir i hovedsak brukt til å produsere varmt vann til eget bruk og til kjøling. Av en total energibruk på ca. 11,4 GWh i 2013 var 47 % basert på gass mens resten var basert på elektrisitet. Det er installert to fyringsenheter på 0,72 og 1,4 MW.

Krav om energieffektivitet er tatt inn i forurensingsloven og ved behandling av søknader skal det settes krav om at energi skal utnyttes effektivt. Derfor setter tillatelsen krav om at det skal finnes et energistyringssystem i samsvar med norsk standard for energiledelse (NS-EN ISO 50001:2011), og BAT eller bedre skal i størst mulig grad legges til grunn for energistyringen, jf. Kap. 4 i gjeldende BREF på området, <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/ene.html>. Dette vil kunne omfatte optimalisering og gjenvinning av energi intern og i forhold til nabobedriftene, f. eks. ved utveksling av spillvarme. Med energieffektiv menes også maksimal utnytting av gjenvinnbare energiresurser og minst mulig bruk av fossile energiresurser. Norturas beliggenhet gjør det mer aktuelt enn for andre å vurdere utveksling av energi med nabobedrifter.

Målet med energistyringen skal være optimalisert og redusert energibruk, og reduserte utslipp. Ved bruk av så store energimengder som hos Nortura, er det grunnleggende for energistyringen å ha en løpende oversikt over energistrømmene. Derfor setter tillatelsen krav om at energibruken skal overvåkes og logges i sann tid.

Nortura utnytter delvis kjølevann til vakuumpumper, det er automatiske dører i forbindelse med kjøleanlegg, det er styresystem for kjølekompressorer og det er to systemer for gjenvinning av varme fra kjøleanlegg. Forbruket av energi rapporteres pr. døgn, ukentlig og månedlig. Det er satt måltall for energibruk pr. kilo slakt. Men det er ikke oppgitt tall som beskriver dette og det ser ikke ut for at det er laget en god oversikt over energistrømmene på anlegget. Det er ikke utarbeidet rapport om utnytting av energi fra ventilasjonsluft. I den aktuelle BREF (Slaughterhouses and Animals By-products Industries: <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/sa.html>), blir det referert til et vannforbruk fra 0,152 kWh/kilo slakt og oppover. Ved prosesser som avlaving, avbløding, skålding, avfjæring, rensing, kjøling og vask, ligger det samlede energiforbruket på ca. 0,117 kWh/kg som et gjennomsnitt for mange anlegg. Men for fjørfeslakterier er det ikke satt noen absolutte BAT-konklusjoner for energi.

¹ Forskrift om begrensning av forurensning

Hos Nortura er det behov for å strukturere arbeidet med energi bedre. Av den grunn setter tillatelsen krav om innsending av energistyringssystem. Energi er også tema i IPPC-rapporten og Fylkesmannen peker i et brev datert 27. oktober 2014 på at energiledelse inkl. kjøle- og varmegjenvinnings-systemer, er viktige punkt som må forbedres.

4. Vannforbruk

Næringsmiddelbedrifter er ofte store forbrukere av vann. Redusert vannforbruk utsetter samfunnets behov for å bygge ut nye kilder. Avløpsvolumene fra en bedrift er i stor grad knyttet til volumet forbrukt vann. Redusert vannforbruk kan gi lavere utslipp og lavere energiforbruk.

Årstall	Volum vann (m ³)
2010	220 000
2011	185 000
2012	187 000
2013	176 000
2014	181 000

Årlig forbruk av vann er vist i tabellen.

Dersom vannforbruket brytes ned til månedlige verdier, er det tydelige variasjoner månedene imellom. Men det er ingen spesiell måned i året som peker seg ut med utpregede forbrukstopper bortsett fra at vannforbruket månedene før jul er noenlunde stabilt.

Antall liter vann som benyttes pr. kilo slakt (spesifikt vannforbruk), har gått ned fra ca. 13,3 – 15,1 i årene 2005, 2006 og 2007 til 8,1 i 2013. I den aktuelle BREF blir det referert til et vannforbruk fra 5 liter/kilo slakt og oppover. I grunnlagsmaterialet vises det til store variasjoner i vannforbruk og eksempelvis varierer vannforbruket i mottaksområdet mellom 0,02 – 4,8 l/kg. Når det gjelder prosesser som skålding, avfjæring, rensing, kjøling og vask, varierer det samlede vannforbruket mellom 4,3 – 8,8 l/kg. Det er ikke satt noen absolutte BAT-konklusjoner for vannforbruk bortsett fra konklusjoner om hvilke tiltak som må fokuseres på.

Nortura regner med at det volum vann som kommer inn, tilsvarer det volum som går i avløp. I pkt. 5 blir avløpsmengder (vannforbruk) pr. måned, døgn og time diskutert.

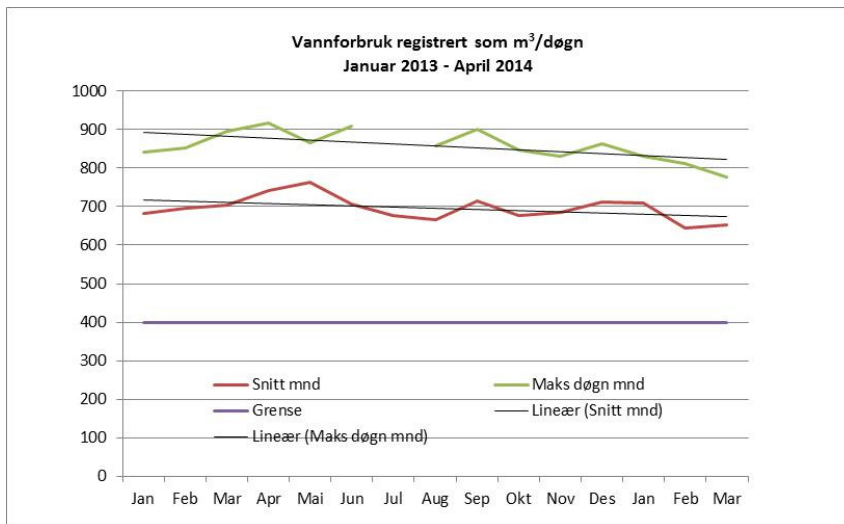
5. Avløpsmengder

Fylkesmannen har mottatt data om vannforbruk og utslipp fra Nortura BA avd. Hå fra COWI AS. Ved utslippsrapportering til Hå kommune har det gjennom en uke (5 dager) blitt tatt en daglig blandprøve (hvert 15. min) på 0,8 liter. Etter Aquateam COWI AS sine vurderinger av prosedyrer, er intervallet nå endret til hvert 10. minutt. Hver dag leses vannforbruket av. Et volum fra hver dagsprøve, proporsjonalt i forhold til Norturas forbruk av vann den aktuelle dagen, blandes sammen av laboratoriet og analyseres som ukeblandprøve. Gjennomsnittet av registrert vannforbruk pr. måned i den aktuelle perioden føres opp i en tabell sammen med analyseresultater og benyttes til å beregne gjennomsnittlig mengde fett- og BOF₅-utslipp for den måneden. Resultatene sendes som en påslippsrapport fra Nortura til Hå kommune. I dette notatet er tallene fra tabellene, og andre data om vannforbruk, benyttet til å framstille vannforbruket pr. måned grafisk og det er foretatt vurderinger i forhold til renskapasitet og utslippsgrenser. Det er også gjort en tilsvarende vurdering av analyseresultatene.

Nortura måler ikke alt avløp ut fra bedriften. Derfor blir avlesning av vannforbruk benyttet som en indikasjon på avløpsmengdene. I tabellene som Nortura lager, er vannforbruket pr. måned, døgn eller time gjort synonymt med total avløpsmengde pr. måned, døgn eller time. Det er to avløpslinjer ved Nortura, men det er bare mulig å måle avløp på linjen som fører avløpsvann til silen og fettut-

skilleren. Avløpsvannet fra fjøset blir ikke mengdemålt eller rensert bortsett fra at det passerer en form for slamutskiller.

Som vist nedenfor er tallene fra tabellene benyttet til å framstille vannforbruket pr. måned grafisk. Det er lagt inn en trendlinje og en linje som viser den forrige tillatelsens utslippsgrense. Nortura har også lest av daglig vannforbruk og sortert ut de største verdiene i de samme månedene som det er

oppgitt døgngjennomsnitt for. Verdiene er vist grafisk i samme figur. I dette tilfellet er det benyttet data som gjør at det kan sammenlignes månedlig døgngjennomsnitt med månedlig maksimal døgnverdi fra perioden januar 2013 – april 2014.

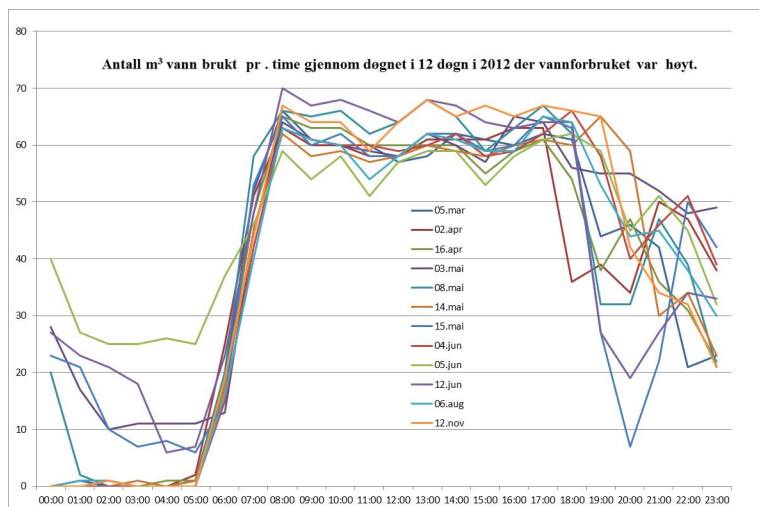
Kurven viser at det gjennomsnittlige vannforbruket/avløpsnivået pr. måned er relativt stabilt og at det har en nedadgående trend. Dersom det forutsettes at det arbeides i 16

timer, vil forbruksmengden pr. time være nær $43,5 \text{ m}^3/\text{time}$.

Også for maksimalverdiene viser kurven liten variasjon og en nedadgående trend fra ca. $900 \text{ m}^3/\text{døgn}$ til ca. $825 \text{ m}^3/\text{døgn}$. Maksimalverdiene vil være viktig i dimensjoneringssammenheng og bør vurderes som viktig informasjon ved dimensjonering av kapasiteten til f. eks. interne rensanlegg. Dersom maksimalforbruket forutsettes delt over 16 timer, vil timeforbruket variere mellom ca. $51,5$ og $56 \text{ m}^3/\text{time}$.

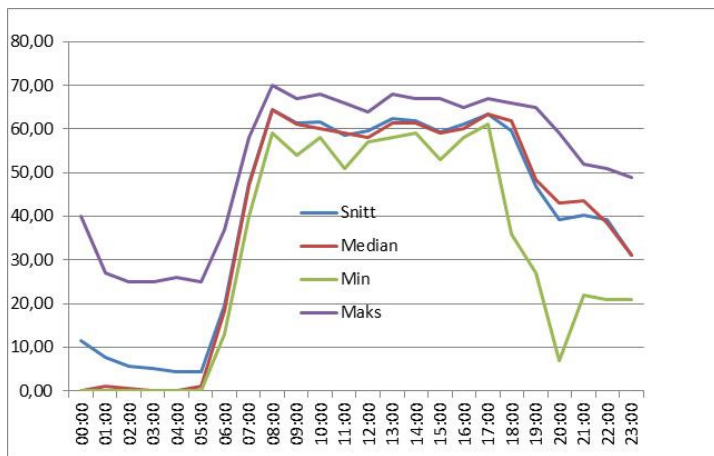
Samtidig vil dimensjoneringen i stor grad være avhengig av variasjonene i vannforbruk/utslipp innenfor en time og på minuttbasis. Hå kommune har fått lest av vannforbruk hver time og har sortert ut 12 døgn i 2012 der vannforbruket var høyt. Opplysningene var vedlagt oppdatert søknad og ble vist enkeltvis grafisk og som tabeller.

De samme tallene er samlet og vises grafisk under her. Selv om tallene representerer døgn med stort

vannforbruk, er det tydelig at forbruket av vann følger et daglig mønster og er repeterende.

Det er ikke sagt hva som er årsaken til det høye vannforbruket, men det kan se ut for at vannforbruket noen ganger strekker seg over 18 – 20 timer. Arbeidsdagen er oppgitt til å vare i 16 timer i utgangspunktet og dermed kan større vannforbruk skyldes lengre arbeidsdager.

Nivået på vannforbruket i tidsrommet 8:00 til 18:00 vil trolig være dimensjonerende for interne rensanlegg, røranlegg samt nedstrøms interkommunalt rensanlegg. Trolig vil det være variasjoner av betydning innenfor times-registreringene som avgjør dimensjoneringsbetingelsene. Det er heller ikke usannsynlig at det eksisterer enkeltdager med høyere vannforbruk pr. time enn vist. Dette kan bare en analyse av timesverdier gjennom året vise, men ut fra foreliggende data kan det konkluderes med at de maksimale timeverdiene ligger mellom

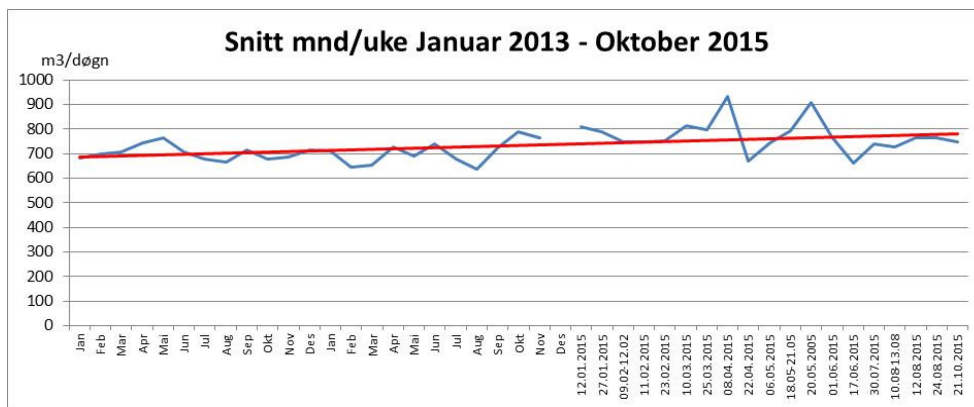
65 – 70 m³/time, og median og snittverdi i samme periode ligger likt rundt 61 m³/time, jf. figuren.

Det vil være behov for avløpsmålinger med finere tidsoppløsning for å bestemme dimensjonerende avløpsintensitet. Dette må bedriften ta initiativ til snarest mulig.

Gjennomsnittlig avløp

I påslippsrapporten for 2014 er snitt for avløp (vannforbruk) 705 m³/døgn. Dette er et tall som slik det oppfattes, er funnet ved å ta gjennomsnittet av 11 måneds-tall (ikke desember) der hvert tall er gjennomsnittet av 5 stk. døgn-tall. Disse tallene vil trolig variere sterkt. Men snitt-verdien for avløpet er dermed basert på 55 døgn og er noenlunde representativt som snitt. Timesnittet blir dermed $(705 \text{ m}^3/\text{døgn}) / (24 \text{ t}/\text{døgn}) = 29,3 \text{ m}^3/\text{time}$.

Det er også benyttet data for vannforbruk i 2015 fram til og med oktober som er vannforbruk den aktuelle prøvetakingsdatoen. Kurven nedenfor viser at utviklingen i vannforbruk har endret seg fra

en svak nedadgående trend til økt vannforbruk fra sommer/høst 2014.

For perioden januar 2013 – oktober 2015 er gjennomsnittet 735 m³/døgn. For 2015 er gjennomsnittet 773 m³/døgn og snitt 32,2 m³/t.

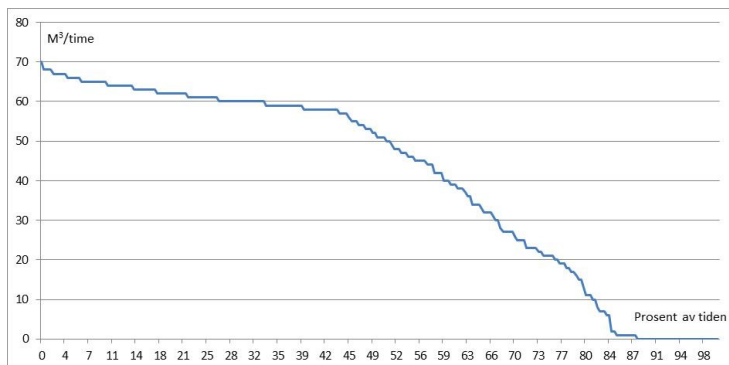
Dette er dagens avløpsvolum midlet over et år. Inntil videre settes 32,2 m³/t som grense for årsavløpet.

Maksimalt og midlere timeavløp

Ved dimensjonering er det viktig å vurdere maksimale døgnverdier. I brevet fra COWI datert 28. mai 2014 skrives det at det ikke er noen direkte sammenheng mellom døgn med størst forbruk og døgn der timeforbruket er størst. Dette kan bety at det kan finnes svært mange døgn der timesforbruket enkelte timer kan være mye høyere enn 65 m³/time. En statistisk behandling av alle time-

verdier vil vise selve fordelingen og det kan dermed beskrives antall overskridelser i forhold til en satt utslippsgrense for timeavløp.

Alternativt kan det lages en varighetskurve. I figuren er time-verdiene i døgnene med maksimale

døgnverdier sortert slik at det gir en varighetskurve som viser antall timer (eller som her: prosent av tiden) der avløpsvolumet er større eller mindre enn et bestemt volum. Ut fra kurven kan det leses at avløpet er større enn $60 \text{ m}^3/\text{time}$ i 32 – 33 % av tiden. Regnet om til antallet timer utgjør dette 95 av 288 timer. Men kurven er ikke representativ siden den kun omfatter 12 døgn av 250 døgn pr. år.

Ved å benytte tallene for maksimalt vannforbruk pr. døgn, som er grunnlaget for kurvene som skildrer forbruksmønsteret over døgnet, er snittverdien for de maksimale avløpsvolumene i disse 12 døgnene $976 \text{ m}^3/\text{døgn}$. Fordelt på 24 timer gir dette et volum på $40,6 \text{ m}^3/\text{time}$. Hvis vi ser på det omtrentlig maksimale avløpet i tiden fra 08:00 til 18:00, kan nivået komme over ca. $65 \text{ m}^3/\text{time}$. Forholdet mellom maksimale timesverdien og gjennomsnittlig timesverdi basert på de aktuelle maksimumsverdiene, vil da bli $65/40,6 = 1,6$.

Ut fra de tilgjengelige data kan vi velge å anta, og å legge til grunn, at vannforbruk i et gjennomsnittsdøgn følger samme mønster som i et døgn med stort vannforbruk. Da vil forholdstallet 1,6 også kunne være gyldig for gjennomsnittsforkonsumet av vann. Dermed kan det antas at når gjennomsnittlig vannforbruk pr. døgn er $32,2 \text{ m}^3/\text{time}$, vil gjennomsnittet av alle maksimale timeavløp pr. gjennomsnittsdøgn være $1,6 * 32,2 \text{ m}^3/\text{time} = 51,5 \text{ m}^3/\text{time}$. Dette er nivået for daglige maksimalverdier pr. døgn midlet over et år. Verdiene vil være representative for avløpet ca. 10-12 timer pr. dag, noe som dermed vil gjøre dem dimensjonerende i forhold til å beregne den gjennomsnittlige belastning som nedstrøms renseanlegg utsettes for. Det er de daglige produksjonsforhold og rutiner som kan forklare avviket fra en slik «normalverdi». Det kan trolig iverksettes tiltak som jevner ut avløpet slik at det nærmer seg denne ”normalverdien”.

Uten tilstrekkelige registreringer vil det være vanskelig å finne det avløpsvolum som oppstår hyppig nok til at det kan anslås et representativt avløpsvolum pr. døgn som er beskrivende for dagens avløp. Men dersom kurvene som skildrer forbruksmønsteret over døgnet, blir gjort dimensjonsløse i forhold til volum og bare viser relativ prosentvis fordeling over døgnet, ser en at 62,38 % av avløpsvannet kommer i perioden 08:00 til 18:00. Dersom avløpet i perioden settes til $51,5 \text{ m}^3/\text{time}$, vil 62,38 % utgjøre 515 m^3 . 100 % av avløpet er derfor 825 m^3 . Dette betyr at når dette avløpet midles over et døgn (24 timer), utgjør det under $35 \text{ m}^3/\text{time}$. Inntil videre settes derfor $35 \text{ m}^3/\text{time}$ som avløpsgrense midlet over et døgn.

Grensen på $35 \text{ m}^3/\text{time}$ midlet over et døgn innebærer at det tillates svingninger og det er observert avløpsverdier opp mot $70 \text{ m}^3/\text{time}$. Det er viktig å være klar over at et gjennomsnittstall på $70 \text{ m}^3/\text{time}$ innebærer at avløpet deler av timen har vært større enn $70 \text{ m}^3/\text{time}$. Dette er et meget høyt tall og eksempelvis har Tine sitt nye meieri i Kviamarka en utslippsbegrensning på maksimalt $60 \text{ m}^3/\text{time}$. Slike store avløp vil belaste nedstrøms renseanlegg unødige og det er behov for å begrense og utjevne slike avløpstopper. Inntil videre og fram til en bedre kartlegging av avløpsmønsteret, settes $60 \text{ m}^3/\text{time}$ som maksimalt avløp midlet over en time.

6. Avløp ut av fettutskiller

I utgangspunktet er overflatebelastning og tilfredsstillende innløps- og utløpsarrangement, avgjørende for utskilling av fett. Gitt en utskilleroverflate, må dybden (og dermed oppholdstiden) tilpasses kravet om laminær strømning slik at fettets flotasjonshastighet fra det nederste punkt i utskillerens innløpssoner til fettlageret er vesentlig høyere enn hastigheten til vannet som går mot utskillerens utløpssoner. Selve volumet må også kunne jevne ut mindre svingninger i tilførsler, men uten at svingningene gjør at kapasiteten (nominell vannføring, NS) overskrides. Høy avløpstemperatur kan føre til dårlig fettutskilling. Bruk av vaskemidler som dispergerer olje og fett, vil også føre til dårligere utskilling. Begge forhold fører til at det er behov for vesentlig mye større overflate og oppholdstid.

Avløpet fra Nortura kommer fra prosesslokalene og fra mottaksområdet for fjørfe (fjøsset). Disse to avløpslinjene møtes i en kum der det skjer prøvetaking. Avløpet fra prosesslokalene passerer gjennom sil og fettutskiller. Det er også mulig å måle avløp på denne linjen uten at vi er kjent med hvilken målemetode eller nøyaktigheten. Målinger har blitt utført over lang tid og i brevet fra COWI datert 28. mai 2014 konkluderes det med at det målte avløpet representerer ca. 60 % (månedssdata) – 65 % (maks. døgnndata) av alt vannforbruket. COWI mener at 65 % kan brukes ved dimensjonering. I følge utredningen ovenfor vil derfor avløpet fra fettutskilleren kunne beskrives slik:

- Avløpsvolum midlet over et år vil utgjøre $0,65 * 32,2 \text{ m}^3/\text{time} = 21 \text{ m}^3/\text{time}$.
- Gjennomsnittet av alle maksimale avløp pr. døgn blir $0,65 * 51,5 \text{ m}^3/\text{time} = 33,5 \text{ m}^3/\text{time}$.
- Observerte maksimalavløpsverdier blir $0,65 * 70 \text{ m}^3/\text{time} = 45 \text{ m}^3/\text{time}$.

Hovedvasken begynner ca. kl. 16:00 og da stiger vannforbruket noe for så å synke utover kvelden etter kl. 18:00. Vannforbruket fram til 18:00 ser ut til å være noenlunde det samme som det har vært siden ca. kl. 08:00. Alle tilsendte tall er på døgnbasis og forutsetter at det ikke eksisterer forskjeller mellom de to avløpslinjene i løpet av døgnet eller på timebasis. I fjøsområdet skjer det kassevask, vask av biler og containere. Det skjer også rengjøring når fjøsset tømmes. Det er usikkert hvor kontinuerlig dette skjer og hvor jevnt vannforbruket (avløpet) er. Dette kan indikere at avløpet fra prosesslinjen i perioden kl. 08:00 - 16:00 kan være høyere enn 65 % av totalt avløp. Mer detaljerte undersøkelser av avløpsmengder og vannforbruk på time/halvtimebasis vil kunne fortelle mer om fordelingen mellom de to avløpslinjene. Slike undersøkelser må nødvendigvis gjennomføres.

Basert på et krav om oppholdstid på 20 minutter og overflatebelastning mindre enn 5 m/time, og på at overflaten og volumet til fettutskilleren er på hhv. drøyt 10 m^2 og ca. 15 m^3 , oppgir COWI kapasiteten til $45 \text{ m}^3/\text{time}$. Dermed kan det se ut for at utskilleren er dimensjonert for observerte maksimal avløpsverdi på $45 \text{ m}^3/\text{time}$. Men det er ikke sagt noe om hvilken utslippskonsentrasjon dette garanterer. Fylkesmannen er ikke orientert om utformingen av fettutskilleren eller eventuelt fabrikat. Det må derfor sendes inn kopi av eventuell rørleggermelding eller annen dokumentasjon fra ansvarlig rørlegger/entreprenør.

Ut fra analyseresultatene ser det ut for at fettutskilleren belastes med mer avløpsvann enn den er beregnet for, at temperaturen på avløpsvannet er noe for høy eller at de ulike vaskemidlene som brukes, bidrar til dispergering av fett. Det er også slik at fett fra fjørfe har andre flotasjonsegenskaper enn annet dyrefett. Ved bestemmelse av nominell størrelse (NS) av en fettutskiller i henhold til Norsk Standard, tas det utgangspunkt i maksimal avløpsintensitet (Q_{maks}). Denne blir så multiplisert med en faktor på 1,3 for hvert av momentene a) egenvekt på fett, b) temperaturen på avløpsvannet og c) om det brukes rengjøringsmidler eller ikke. I dette tilfellet er det riktig å ta hensyn til at det brukes rengjøringsmidler og utregningen skjer dermed slik: $NS = Q_{\text{maks}} * 1,3$. Hvis nominell størrel-

se skal kunne tilsvare fettutskillerens kapasitet på 45 m³/time, må derfor den maksimale avløpsintensiteten (Q_{maks}) være (45 m³/time)/1,3 = 35 m³/time. Dette harmonerer med tidligere pkt. 2) der det er beregnet at gjennomsnittet av alle maksimale avløp pr. døgn er 33,5 m³/time.

Dersom 35 m³/time representerer 65 %, vil 100 % utgjøre 53,8 m³/time. Dette er ikke så ulikt gjennomsnittet av alle maksimale timeavløp pr. døgn som tidligere er beregnet til å være 51,5 m³/time.

Det kan antas at avløpsvolumet varierer gjennom oppholdstidskravet på 20 minutt og enda mer gjennom en time. En maksimal avløpsintensitet på 35 m³/time innebærer at avløpet deler av timen har vært større enn 35 m³/time. I følge pkt. b ovenfor er det beregnet en maksimal avløpsverdi på 45 m³/time.

Som et utgangspunkt settes 35 m³/time som avløpsgrensen midlet over en time. 45 m³/time settes som grense for topper av meget kort varighet. Det antas likevel at dette vil belaste utskilleren i overkant av det den er beregnet for.

7. Utslippskrav

Omsøkte mengder

Det har blitt uttrykt fra både Hå kommune og fra Nortura v/COWI AS at grensene i tillatelsen måtte harmoniseres med det som var avtalt i påslippsavtalen med kommunen. I Fylkesmannens høringsbrev ble dette formulert slik:

«Både i 2013 og nå i 2014 blei det bedt om at Fylkesmannen harmoniserer utsleppsgrensene sine med grensene i påslippsavtalen med kommunen. Denne har følgende aktuelle utsleppsgrensener:»

Utsleppskomponent	Utsleppsgrensener	
	Gjennomsnitt Midlingstid: Døgn	Maks. Avviksrapporteres Midlingstid: Døgn?
Feitt	175 mg/l	250 mg/l
Temperatur	30 °C	40 °C
pH	6,0 ≤ pH ≤ 9,0	9,5
Organisk stoff [BOF ₅]	1000 mg/l	1500 mg/l

Slik Fylkesmannen oppfatar søknaden frå Nortura ved COWI AS, blir det nå søkt om utslepp svarande til desse grensene. Dette utgjer dermed ca. 13 300 personekvivalentar (p.e.) basert på utslipp av 800 m³ avløpsvann pr. døgn og på eit gjennomsnittsinnhald av 1000 mg BOF₅/liter. Det gamle løyvet gir rom for utslepp av 10 000 p.e. Nortura har ikkje hatt merknader til denne oppfatninga.»

Dette er det viktig å ha som en forutsetning i forhold til 1. hva bedriften har søkt om og 2. hvordan søknaden er vurdert hos høringspartene og 3. Fylkesmannens vurdering. I de oppdaterte dokumentasjonene av søknadsgrunnlaget er det pekt på økte utslipp og at utslippsgrensene må justeres deretter.

Prøvetakingsmetodikk.

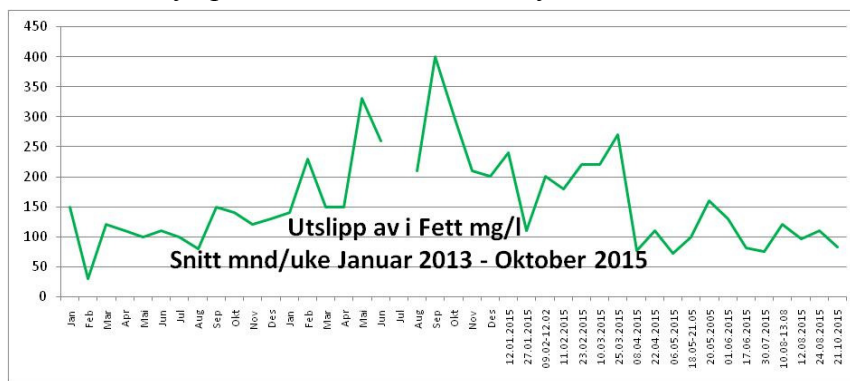
Aquateam COWI har kommentert prøvetakingsmetodikken og mener at i stedet for å ta prøver hvert 15. minutt, må det tas vannføringsproporsjonale prøver. Hvis ikke det kan tas vannføringsproporsjonale prøver, må hyppigheten til prøvetakingen økes til hvert 10. minutt for å bedre resultatet. Men Fylkesmannen mener at det er viktig å være oppmerksom på at selv med 10 min. intervall mel-

lom hver prøvetaking, vil det være prøvene fra 05:30 til 23:30 som vil dominere analysene. Dvs. at selv om det renner lite avløpsvann fra 23:30 til 05:30 (6 timer), vil det like fullt bli tatt prøver hvert 10. min som vil bidra til å fortynne prøvene av avløpsvannet som inneholder prosessavløp og vaskevann. Dersom avløpet i disse 6 timene er noenlunde rent, vil avløpsprøven være 25 % fortynnet. Fylkesmannen mener at bruk av vannføringsproporsjonale prøver vil være mer korrekt. Metoden innebærer at vannprøven som tas, representerer en viss prosentandel av avløpsmengden slik at med mye avløp vil det bli tatt flere prøver enn i perioder med lavt avløp. Det vil dermed ikke bli fortynningsfeil og urepresentative prøver. Kravet om bruk av vannføringsproporsjonale prøver er satt til de aller fleste næringsmiddelbedriftene.

Når Fylkesmannen vurderer de innsendte analyseverdiene av fett og organisk stoff, er dette i forhold til de tallene som er sendt inn. Alle analyseverdier er vurdert som «sanne» og de grafiske framstillingene er basert på analyseverdiene. Men representativiteten er vurdert.

Utslipp av fett

I løpet av 2014 er det observert økt utslipp av fett fra Nortura med verdier over 300 mg/l og opp til 400 mg/l i en av prøvetakingsukene. Middelverdien økte fra 125 mg/l om våren til over 270 mg/l om høsten. Nye prøver tatt i 2015 viser mye lavere fett-verdier med et snitt på 140 mg/l. De høyeste

verdiene i 2015 er i januar – mars med 270 mg/l som en topp. Variasjonen i fettkonsentrasjoner er vist i figuren.

Men det må tas med i beregningene at avløpet fra fettutskilleren teoretisk utgjør 65 % av totalavløpet. Derfor vil fettkonsentrasjonene teoretisk bli fortynnet med 35 % vann

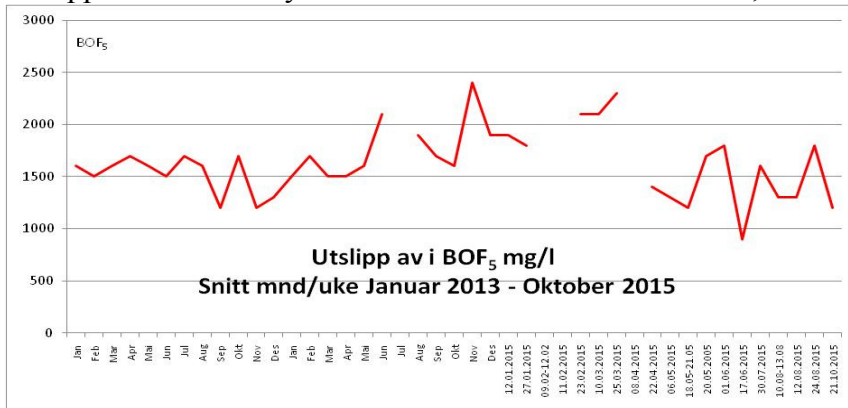
fra fjøset. Dette avløpsvannet inneholder trolig lite fett uten at det er klarlagt. Eksempelvis vil det korrekte fettinnholdet i vannprøven med fettinnhold 400 mg/liter, være $400/0,65 = 615$ mg/liter fett. Alle fettprøver vil derfor, teoretisk sett, ha en fettkonsentrasjon som er 1,54 ganger større enn den som oppgis. Gjennomsnittet for 2015 på 140 mg/l vil dermed utgjøre 215 mg/l. Dersom de høye verdiene på vårparten tas i betraktning når gjennomsnittsverdien beregnes, vil utslippskonsentrasjonene for fett ligge under utslippsgrensen på 200 mg/l som er satt for alle tilsvarende bedrifter. Utslippsgrensen for fett settes derfor til 200 mg/l både som øyeblikksverdi og midlet over en time. Dette harmonerer i utgangspunktet med det som er søkt om og som bedriften har avtalt med Hå kommune.

Utslipp av organisk stoff

I utgangspunktet er det søkt om utslipp av 1000 mg/l BOF₅ som er avtalt i påslippsrapporten med kommunen. Hvis nivået overskrider 1500 mg/l skal dette avviksrapporteres til kommunen. Dette går fram av brev fra COWI AS på vegne av Nortura i mai 2014 og det er dette utslippsnivået som har vært gjenstand for høring. På forespørsel fra Fylkesmannen om presisering av opplysninger, kommer det en ny oppdatering november 2014 med opplysninger som også beskriver at utslippsnivået for organisk stoff øker. I desember 2014 kommer det flere oppdateringer mht. utslipp av organisk stoff og det informeres om at nivået av organisk stoff øker markert. Det forklares også at prøvetakingen som Aquateam COWI har utført parallelt med Nortura viser noe høyere nivå av organisk

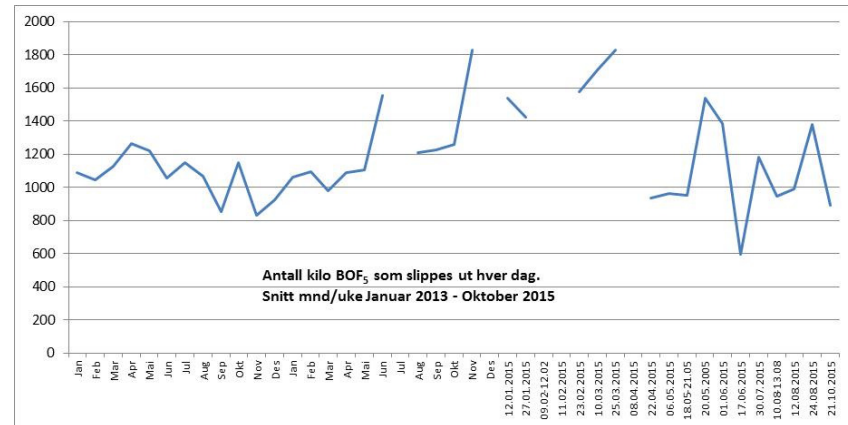
stoff enn Norturas egne prøver. Dette skyldes trolig måte prøven tas på. Det bes om at det ikke settes for lave utslippsgrenser og at det må undersøkes nærmere hva de endelige grensene må være.

Utslippstallene som Fylkesmannen har mottatt fra Nortura, er vist grafisk her og demonstrerer be-

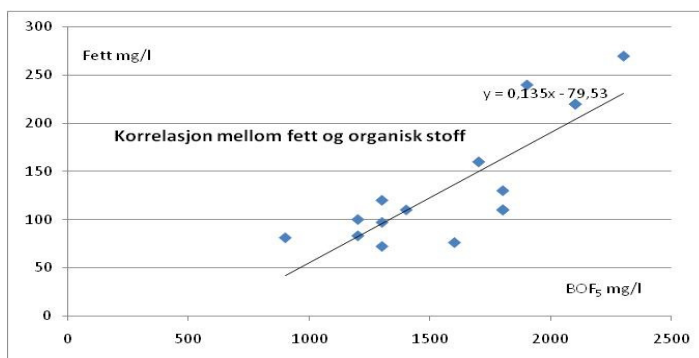
skrivelsen fra COWI om at nivåene øker på slutten av 2014. Men tallene viser også at nivået synker i 2015 og nivået ligger rundt 1400 mg/l BOF₅.

Det er vist at avløpsvolumet er stigende fra høsten 2014 og gjennom 2015. Samtidig ser det ut for at konsentrasjonene av BOF₅ er synkende. For å se hva dette betyr for det totale utslippet av organisk stoff, vises det derfor en kurve over antall kilo BOF₅ som slippes ut i den aktuelle perioden. Selv om det er store variasjoner, kan det se ut for at gjennomsnittsnivået i 2013 tilsvarer det i 2015.

I oversikten er det utelatt enkelte prøver som bare er analysert på filtrert prøve. Disse viser en BOF₅ på i overkant av 600 mg/l. Dette viser at mye organisk stoff foreligger som partikler.

Prøver som Aquateam COWI har utført viser at nivået av suspendert stoff er relativt høyt. Også for

denne parameteren ligger analyseresultatene høyere enn resultatene fra Norturas prøvetaking. Det er sannsynlig at både fett og suspendert stoff har en viss sammenheng med nivået av organisk stoff.

I figuren er det vist en korrelasjon mellom analyseverdiene (konsentrasjonene) av fett og BOF₅. Tallene gjelder analyser i 2015.. Fjerning av fett vil alltid innebære fjerning

av organisk stoff og det ser ut for at det er en god sammenheng med en R²-verdi på nær 0,7.

Suspendert stoff fra næringsmiddelfabrikker er som oftest organisk stoff, men det er ikke data nok til å gjennomføre en vurdering av om det er en sammenheng. Det må derfor gjennomføres undersøkelser av hvor mye organisk stoff som kan fjernes med en annen silåpning enn den som benyttes i dag.

Inntil videre settes utslippsgrensen for BOF₅ til 1500 mg/l midlet over et døgn og 1750 mg/l midlet over en time.

8. Støy

Støyen fra bedriften vil komme fra mange forskjellige kilder og vil utgjøre et sammensatt støybilde. Det er derfor ikke satt begrensninger på konkrete støykilder, men rammer for støy målt ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager. De generelle begrensningene vil dermed setter grenser for støy fra transport inne på bedriftsområdet, også støy utover arbeidsdagens lengde som oppgitt i søknaden. En støykilde vil være vifter på kondensatorer/kjøleanlegg.

Det er åpenbart at jo flere bedrifter som holder til på Kviamarka, jo mer trafikk vil det bli på adkomstveien og i noen grad på hovedveien, men denne tillatelsen regulerer bare støy fra Nortura sitt anlegg. Tillatelsen omfatter støy fra transport, men bare inne på bedriftsområdet. Støy fra transport til og fra bedriften faller utenom denne tillatelsen og reguleres av annet lovverk. Dette har blitt behandlet i en klage på tillatelsen til det nye meieriet i Kviamarka der vurderingsgrunnlaget bl.a. bestod i støyberegninger basert på fremskrivninger av trafikkbildet. Også Multiconsult sin støyrapport fra 2008 ble vurdert i den sammenheng. Klif (Miljødirektoratet) skriver bl.a. at ” *Klif er derfor enig i Fylkesmannens vurdering av at trafikkstøy i området bør reguleres helhetlig i reguleringsplanen, og ikke i enkelttillatelsen til TINE.*”. Klagebehandlingen konkluderte med ” *Klif er enig med Fylkesmannen, i at støy fra veitrafikk til og fra TINE Meieriet Jæren, ikke bør reguleres i TINEs utslippstillatelse etter forurensningsloven.*” Fylkesmannen vurderer derfor slik at støy fra transport ikke skal reguleres i denne tillatelsen.

9. Miljøledelse

For å ivareta de ulike forhold som reguleres i bl.a. tillatelsen og IPPC-direktivet, skal bedriften ha et system for miljøledelse som bestemt i direktivet. I gjeldende BREF for bransjen er de nødvendige elementene i miljøledelse listet opp og vil kunne beskrives ved kontinuerlig å forme miljøpolitikk, planlegge og etablere prosedyrer, iverksette tiltak, overvåke virkning og korrigere tiltak i forhold til miljømål, og å korrigere miljøpolitikk for å oppnå forbedringer. Bedrifter kan velge å benytte standardiserte systemer som favner bredere enn gjeldende BREF. Eksempler kan være bruk av NS-EN ISO 14001:2015, eller bedriften kan bli EMAS(Eco-Management and Audit Scheme)-godkjent.

Det skal være en gjensidig harmonisering med, og tilpasning til, bl.a. systemene for energiledelse og for internkontrollen.

10. Konklusjon

Fylkesmannen har vurdert de forurensningsmessige, miljømessige og ressursmessige sider ved tiltaket i forhold til de samfunnsmessige og næringsmessige fordeler som tiltaket vil medføre når det nå gis tillatelse. Nortura er en etablert bedrift som har vokst. Bedriften er samfunnsmessige viktig for Hå kommune og regionen. Fylkesmannen vurderer det slik at fordelene er større enn ulemperne ved å gi en tillatelse.

Når det er bestemt at tillatelse kan gis, vil det være på vilkår som settes ut fra rammene for nedstrøms renseanlegg, hensyn til miljøet og for å redusere eventuelle forurensningsmessige ulemper. Synspunkt som kommer fram i høringsfasen er tillagt vekt når vilkår fastsettes. Likeledes er det en

viss praksis mht. utslippskrav som blir fulgt når vilkår fastsettes, og det er lagt vekt på innholdet i IPPC-direktivet og gjeldende BREF for bransjen.

Ved utforming av vilkår er det lagt vekt på at det fremdeles er uklarheter knyttet til hvor mye avløp som kommer fra de forskjellige avløpslinjene, når det kommer og den egentlige sammensetningen av det. Dette må klarlegges bedre gjennom målinger og karakterisering av avløpsvannet. Resultatene kan bli styrende for dimensjonene til interne renseanlegg og om det f. eks. er behov for utjevningstiltak. Utslippskonsentrasjonene i pkt. 3.1 kan bli fastsatt permanent eller endret i forhold til en bedre karakterisering av avløpsvannet, jfr. tillatelsens pkt. 13.1.

Alle senere endringer er gebyrbelagt i forhold til hvor mye arbeid en endret tillatelse representerer for forvaltningsmyndighetene, jf § 39-5 i forurensningsforskriften. Sats 3 benyttes ved mindre endringer.